

พฤติกรรมทางเพศกับปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่ขัดแย้ง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 1 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

พฤติกรรมทางเพศกับปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่ขัดแย้ง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 1 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

SEXUAL BEHAVIOR AND CONFLICTED PHENOMENON OF CULTURES

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for Master of Fine Arts (VISUAL ARTS)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2017
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	พหุติกรรมทางเพศกับปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่ขัดแย้ง
โดย	สรินา สัตถาผล
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 1 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ สาครินทร์ เครืออ่อน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

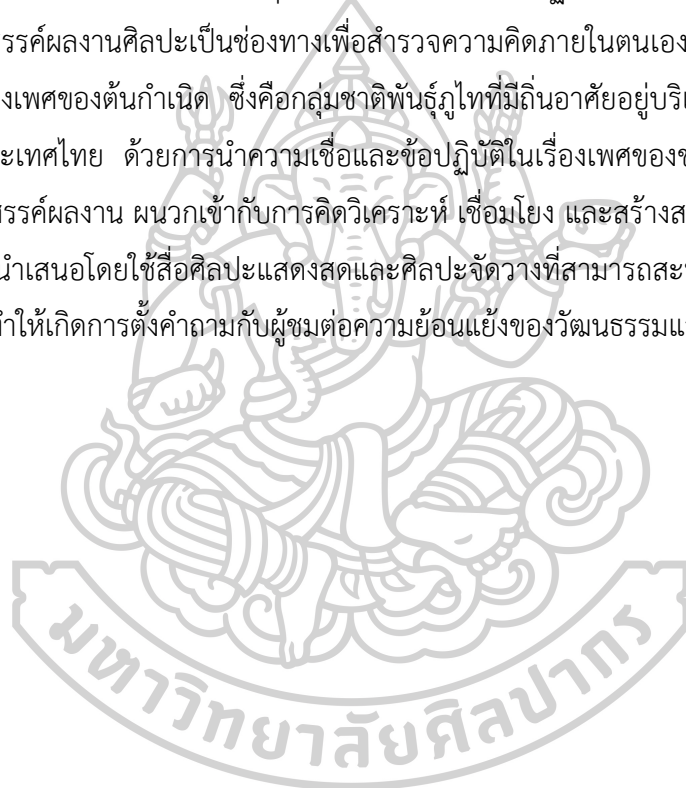
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
	(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัทสนวงศ์)
พิจารณาเห็นชอบโดย	
 ประธานกรรมการ
	(ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ปรีชา เกาทอง)
 อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
	(อาจารย์ สาครินทร์ เครืออ่อน)
 ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อภิชัย ภิรมย์รักษ์)
 ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
	(อาจารย์ ชุศักดิ์ ศรีขวัญ)
 ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
	(ศาสตราจารย์ ปริญญา ตันติสุข)

59004219 : ทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 1 ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : กลุ่มชาติพันธุ์ไท, พฤติกรรมทางเพศ, ศิลปะแสดงสด

นางสาว สรีนา สัตถาผล: พฤติกรรมทางเพศกับปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่ขัดแย้ง
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : อาจารย์ สาครินทร์ เครืออ่อน

ความขัดแย้งระหว่างพฤติกรรมทางเพศที่เห็นได้ในปัจจุบัน กับขนบธรรมเนียมประเพณีที่เราเชื่อถือและปฏิบัติตามต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ก่อให้เกิดคำถามและความสับสนซึ่งกลายมาเป็นจุดเริ่มต้นของผลงานวิทยานิพนธ์ ‘พฤติกรรมทางเพศกับปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่ขัดแย้ง’ โดยใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเป็นช่องทางเพื่อสำรวจความคิดภายในตนเองและสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเพศของต้นกำเนิด ซึ่งคือกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่มีถิ่นอาศัยอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขงหรือภาคอีสานของประเทศไทย ด้วยการนำความเชื่อและข้อปฏิบัติในเรื่องเพศของชาวภูไทมาเป็นข้อมูลหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน ผนวกเข้ากับการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยง และสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการทางทัศนศิลป์ นำเสนอโดยใช้สื่อศิลปะแสดงสดและศิลปะจัดวางที่สามารถสะท้อนแนวความคิด ความสับสน และทำให้เกิดการตั้งคำถามกับผู้ชมต่อความย้อนแย้งของวัฒนธรรมและพฤติกรรมทางเพศ

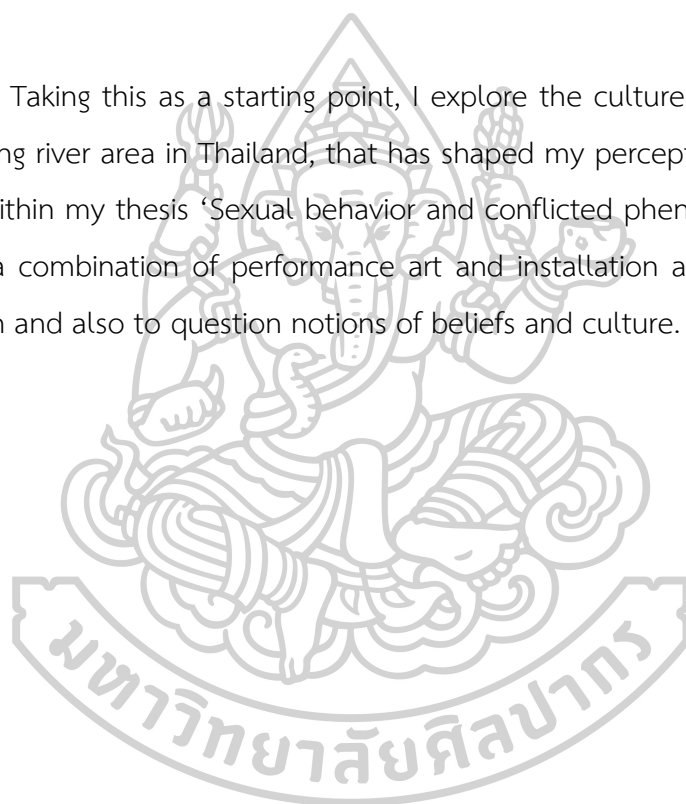
59004219 : Major (VISUAL ARTS)

Keyword : Phuthai, Sexual behavior, Performance art

MISS SAREENA SATTAPON : SEXUAL BEHAVIOR AND CONFLICTED PHENOMENON OF CULTURES THESIS ADVISOR : SAKARIN KRUE-ON

In the current day and age, the lines of distinctions and conflict between different sexual behaviors and cultures are starting to blur. This multiplicity of variances often confuses and forces one to rethink the cultural dogmas which they abide to.

Taking this as a starting point, I explore the culture of a Phuthai located in MaeKhong river area in Thailand, that has shaped my perception on certain sexual taboos. Within my thesis 'Sexual behavior and conflicted phenomenon of cultures', I employ a combination of performance art and installation as an attempt at self-exploration and also to question notions of beliefs and culture.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้จะสำเร็จไปไม่ได้เลยหากขาดผู้สนับสนุนหลักคือบิดาและมารดาผู้ซึ่งให้การอบรมเลี้ยงดูให้ทุนการศึกษา และให้กำลังใจในงานสร้างสรรค์ผลงานทุกชิ้น อาจารย์สาครินทร์ เครืออ่อน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ให้คำแนะนำในการสร้างสรรค์ผลงานตลอดระยะเวลา 2 ปี รวมถึงอาจารย์ในภาควิชาศิลปะไทยทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและวิจารณ์งานในแต่ละครั้ง ขอขอบคุณสำหรับทุกๆโอกาสที่เข้ามาในชีวิตที่ทำให้ข้าพเจ้าได้สร้างสรรค์และจัดแสดงผลงานตามที่ตั้งใจไว้ รวมทั้งศิลปินทุกคนที่เป็นแรงบันดาลใจให้ข้าพเจ้า ขอขอบคุณญาติพี่น้องและชาวบ้านในหมู่บ้านหลุบเลา อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร และชาวบ้านในหมู่บ้านสัมปอ อำเภอนาหวาง จังหวัดกาฬสินธุ์ สำหรับการช่วยเหลือในทุกๆกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของผลงานวิทยานิพนธ์นี้ ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและในการศึกษาศิลปะไม่มากนักน้อย ผลของความดีใดๆก็ตามที่เกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ข้าพเจ้าขออุทิศให้กับบุคคลทั้งหลายที่กล่าวมาข้างต้น

สรินา สัตถาผล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
สมมติฐานของการศึกษา.....	2
ขอบเขตการศึกษา	2
ขั้นตอนของการศึกษา.....	3
วิธีการศึกษา.....	3
แหล่งข้อมูล.....	4
บทที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงาน	5
ที่มาของแนวคิดและแรงบันดาลใจ.....	5
ภูมิหลังทางครอบครัว.....	5
ประสบการณ์และความทรงจำ.....	6
กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท	6
ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท	6
ประเพณีและความเชื่อของชาวภูไทเกี่ยวกับเรื่องเพศ.....	7
พิธีแต่งงานและการทอก่อนแต่ง.....	8

ผ้ากับหญิงภูไท	12
ความขัดแย้งของพฤติกรรมทางเพศกับวัฒนธรรมไทย.....	13
อิทธิพลที่ได้รับจากผลงานศิลปะ	15
ศิลปะลัทธิสตรีนิยม	15
ศิลปินที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์	19
Marina Abramovic.....	19
Chun Hua Catherine Dong.....	24
อารยา ราชฎร์จำเริญสุข	26
บทที่ 3 กระบวนการและขั้นตอนการสร้างสรรค์.....	28
ระยะก่อนวิทยานิพนธ์	28
ระยะวิทยานิพนธ์.....	32
ขั้นตอนการวางแผนโครงการ.....	32
การสำรวจความคิดของตนเอง.....	33
การวางแผนเพื่อจัดแสดงผลงาน.....	34
สร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงสด	39
วิเคราะห์ผลงานและพัฒนาต่อยอด.....	39
กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน	39
1. Closer.....	39
สำรวจความคิดเพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์	39
จัดการวัสดุ.....	40
สำรวจและจัดเตรียมสถานที่	42
สร้างสรรค์การแสดงสด.....	43
2. หมานเจ้าหมานนาย.....	46
สำรวจความคิดเพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์	46

จัดการวัสดุและสถานที่	46
สร้างสรรค์การแสดงสด	48
3. สาวภูไท	51
สำรวจความคิดเพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์	51
จัดการวัสดุและสถานที่	51
สร้างสรรค์การแสดงสด	53
4. Sit on me	55
สำรวจความคิดเพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์	55
จัดการวัสดุ	55
สร้างสรรค์การแสดงสด	55
5. Cleaner	57
สำรวจความคิดเพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์	57
จัดการวัสดุ	57
สำรวจและจัดเตรียมสถานที่	58
สร้างสรรค์การแสดงสด	60
สร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวาง	65
บทที่ 4 พัฒนาการในการสร้างสรรค์	67
1. Closer	67
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 1	67
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 2	68
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 3	68
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 4	69
2. หมานเจ้าหมานนาย	70
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 1	70

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 2.....	71
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 3.....	72
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 4.....	72
3. สาวภูไท	73
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 1.....	73
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 2.....	74
4. Sit on me.....	75
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 1.....	75
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 2.....	75
5. Cleaner	76
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 1.....	76
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 2.....	77
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 3.....	77
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 4.....	78
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 5.....	79
การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 6.....	80
บทที่ 5 บทสรุป.....	81
รายการอ้างอิง	83
ประวัติผู้เขียน.....	85

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ภาพพิธีแต่งงานของพ่อกับแม่ของข้าพเจ้า วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2534	9
2 ภาพบางส่วนจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ณ บ้านส้มป่อย อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์	10
3 ภาพพิธีแต่งงานของนางบุษยา จันทสิทธิ์กับนายสุริยะ จันทสิทธิ์.....	11
4 ผ้าไหมแพรวาเอกลักษณ์ของชาวภูไทในจังหวัดกาฬสินธุ์.....	12
5 การทอผ้าฝ้ายย้อมครามของชาวภูไทในจังหวัดสกลนคร	12
6 ผลงานSome Living American Women Artists / Last Supper, 1972	16
7 ผลงานWomanhouse, 1971	17
8 ผลงานWashing/Tracks/Maintenance: Outside, 1973.....	17
9 ผลงานInterior Scoll, 1975.....	18
10 ผลงานMaman, 1999.....	18
11 ผลงานRhythm 10, 1973	19
12 ผลงานRhythm 0, 1974	20
13 ผลงานRest Energy, 1980.....	21
14 ผลงานBreathing In/Breathing Out, 1977.....	21
15 ผลงานImponderabilia, 1977.....	22
16 ผลงานLovers, 1988	22
17 ผลงานThe Artist is Present, 2010.....	23
18 ผลงานHusbands and I, 2012.....	24
19 ผลงานThe Lost Twelve Years (I), 2013	25
20 ผลงานRed baby, 2013.....	25
21 ผลงานThe Class, 2005.....	26
22 ผลงาน Jaonua: The Nothingness (King of Meat: The Nothingness), 2016	27
23 ไปสเตอร์เทศกาล Future Of Imagination ครั้งที่ 10	28

ภาพที่	หน้า
24 ภาพผลงาน Reflection: Closer ก่อนเริ่มการแสดง	29
25 ภาพผลงาน Reflection: Closer.....	30
26 ภาพโปสเตอร์เทศกาล Xian International Performance Art Festival ครั้งที่ 3.....	31
27 ภาพผลงาน Reflection: Shooting the deer	32
28 ภาพร่างผลงานในวิทยานิพนธ์.....	34
29 โปสเตอร์เทศกาลAsiatopia Performance conference S.E. Asia 2016	35
30 โปสเตอร์เทศกาลUndisclosed Territory ครั้งที่ 10	36
31 โปสเตอร์โครงการIt's personal	36
32 โปสเตอร์งานExtantation performance space Opening.....	36
33 โปสเตอร์เทศกาลDays of performance in Lviv 2017	37
34 โปสเตอร์งานPerformance Art Meeting.....	38
35 โปสเตอร์เทศกาลPAErsche Sharing 567h.....	38
36 วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน	41
37 การลงพื้นที่เพื่อขอยืมผ้าถุงเพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งสุดท้าย.....	41
38 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 1	42
39 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 2	43
40 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 3	43
41 การแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 1 ณ เมืองโซโล ประเทศอินโดนีเซีย	44
42 การแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 2 ณ เมืองเลอวีฟ ประเทศยูเครน	45
43 การแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 3 ณ หมู่บ้านลองวา เมืองออลเชชัน ประเทศนอร์เวย์.....	45
44 วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน	47
45 การจัดเตรียมสถานที่ก่อนเริ่มการแสดงครั้งที่ 3	47
46 การจัดเตรียมสถานที่ก่อนเริ่มการแสดงครั้งที่ 4	48
47 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 1 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์	49
48 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 2 ณ จังหวัดเชียงใหม่	50
49 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 3 ณ พิพิธภัณฑ์คุบะ เมืองออลเชชัน ประเทศนอร์เวย์	50
50 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 4.....	51

ภาพที่	หน้า
51 วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน	52
52 สื่อภาพเคลื่อนไหวที่ใช้ประกอบการแสดง	52
53 การจัดเตรียมสถานที่ก่อนเริ่มการแสดงครั้งที่ 2	53
54 การแสดงผลงานสาวภูไท ครั้งที่ 1 ณ โรงแรมสหทองหล่อ กรุงเทพมหานคร	54
55 การแสดงผลงานสาวภูไท ครั้งที่ 2	54
56 การแสดงผลงานSit on me ครั้งที่ 1 ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร	56
57 การแสดงผลงานSit on me ครั้งที่ 2	56
58 วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน	58
59 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 1	59
60 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 2	59
61 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 3	59
62 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 4	60
63 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 5	60
64 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 1 ณ Extantation จังหวัดเชียงใหม่	61
65 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์	62
66 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 3 ณ เมืองกาลันตา ประเทศสโลวาเกีย	63
67 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 4 ณ เมืองลูบลิน ประเทศโปแลนด์	64
68 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 5 ณ เมืองโคโลญ ประเทศเยอรมนี	65
69 ภาพร่างสำหรับติดตั้งผลงาน	66
70 การแสดงผลงานCleaner รูปแบบศิลปะจัดวาง ในนิทรรศการไทยยังง? ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร	66
71 การแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 1 ณ เมืองโซโล ประเทศอินโดนีเซีย	67
72 การแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 2 ณ เมืองเลอวีฟ ประเทศยูเครน	68
73 การแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 3 ณ หมู่บ้านลองวา เมืองออละซัน ประเทศนอร์เวย์	69
74 ฝ้าถูงสำหรับการแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 5	70
75 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 1 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์	71

ภาพที่	หน้า
76 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 2 ณ จังหวัดเชียงใหม่.....	71
77 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 3 ณ พิพิธภัณฑ์คุบะ เมืองออละฮัน ประเทศนอร์เวย์	72
78 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 4.....	73
79 การแสดงผลงานสาวภูไท ครั้งที่ 1 ณ โรงแรมสหทองหล่อ กรุงเทพมหานคร.....	74
80 การแสดงผลงานสาวภูไท ครั้งที่ 2.....	74
81 การแสดงผลงานSit on me ครั้งที่ 1 ณ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร.....	75
82 การแสดงผลงานSit on me ครั้งที่ 2.....	76
83 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 1 ณ Extantation จังหวัดเชียงใหม่.....	76
84 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.....	77
85 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 3 ณ เมืองกาลันตา ประเทศสโลวาเกีย.....	78
86 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 4 ณ เมืองลูบลิน ประเทศโปแลนด์.....	79
87 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 5 ณ เมืองโคโลญ ประเทศเยอรมนี.....	79
88 การแสดงผลงานCleaner รูปแบบศิลปะจัดวาง ในนิทรรศการไทยยังงี้? ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	80
89 การนำเสนอผลงานวิดีโอจัดวาง ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	80

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในภาวะของสังคมปัจจุบัน เรื่องเพศไม่ใช่สิ่งลึกลับที่ไม่ควรพูดถึงอีกต่อไป จากการเปลี่ยนแปลงและเปิดเผยในเรื่องเพศ รวมถึงทัศนคติที่เปิดกว้างขึ้นของคนในปัจจุบัน ทำให้พฤติกรรมทางเพศในกลุ่มรักร่วมเพศ(LGBT), การแสดงออกทางเพศอย่างเปิดเผยของศิลปินหรือบุคคลสาธารณะผ่านสื่อต่างๆ, การมีเพศสัมพันธ์หรือมีลูกก่อนวัยอันควร, การแสดงความรักในที่สาธารณะ หรือแม้กระทั่งการแสดงออกที่มากเกินไปเกี่ยวกับเรื่องเพศของกลุ่มเรียกร่องสิทธิสตรี(Hardcore feminist) ล้วนแล้วแต่กลายเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ

แต่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงไปของสังคม อีกด้านหนึ่งยังคงมีความเชื่อและชนบประเพณีที่เป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมทางเพศของคนในสังคมนั้นๆผ่านสื่อและวิธีการต่างๆ เช่น พิธีกรรม, นิทาน, เรื่องเล่า และสุภาษิตคำสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่เป็นต้นกำเนิดของข้าพเจ้า ความเชื่อและพิธีกรรมยังคงถูกสืบทอดและปฏิบัติต่อกันมาอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่การอบรมสั่งสอนภายในครอบครัวไปจนถึงพิธีกรรมสำคัญในแต่ละช่วงชีวิต เมื่อความเชื่อดั้งเดิมเดินทางมาพบกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งที่เกิดขึ้นคือความขัดแย้งกันของปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งทำให้ผู้คนที่อาศัยอยู่ในสังคมนั้นเกิดความสับสนกับนิยามของคำว่า 'เหมาะสม' และ 'ดีงาม' ของพฤติกรรมทางเพศที่ตนพึงกระทำ

ข้าพเจ้าจึงต้องการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวและตั้งคำถามกับความรู้สึกสับสนที่เกิดจากความขัดแย้งของปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ โดยหวังว่าวิทยานิพนธ์นี้จะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะทำให้เกิดการตั้งคำถามต่อสังคมและนำไปสู่ความเข้าใจในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ข้าพเจ้าต้องการศึกษา สืบค้น และทบทวนความรู้สึกร่างกายในของตนเองเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยยึดโยงกับหลักประเพณี ขนบ จารีต และประวัติศาสตร์ในสถานที่เกิดและเติบโต ตลอดจนความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชาติพันธุ์ที่มีอิทธิพลต่อระบบความคิดและการแสดงออกในเรื่องเพศของข้าพเจ้า ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวเองและขนบประเพณีต่างๆที่มีผลกระทบต่อชีวิตมากขึ้น เพื่อที่จะยอมรับและอยู่กับมันอย่างมีความทุกข์น้อยที่สุด

สมมติฐานของการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้อาจเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้ผู้คนหันมาพิจารณา ตั้งคำถามและทำความเข้าใจกับความสับสน ความคลุมเครือ หรือความขัดแย้งทางความคิดกับความต้องการของตัวเอง เมื่อเกิดการตั้งคำถาม ไม่ว่าจะได้อะไรหรือไม่ การเรียนรู้ก็ได้เกิดขึ้นแล้ว และความรู้ที่ได้จะนำมาซึ่งความเข้าใจและความสุขสงบภายในใจ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการตั้งคำถามกับขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี หรือข้อกำหนดทางสังคมต่อกิจกรรมทางเพศ ที่ส่งผลกระทบต่อแนวคิดของคนรุ่นใหม่ นำมาซึ่งการศึกษาและสืบค้นเพื่อทำความเข้าใจเหตุและผลของการมีอยู่ของสิ่งเหล่านี้

ขอบเขตการศึกษา

ด้านเนื้อหา เริ่มต้นจากความคิด ความรู้สึก และความทรงจำของตัวเอง ไปสู่การพิจารณาข้อจำกัดทาง สังคม จารีต และประเพณีในถิ่นกำเนิด ที่ส่งผลกระทบต่อระบบความคิดและพฤติกรรมทางเพศของข้าพเจ้า โดยอาศัยทฤษฎีสังคมวิทยา มานุษยวิทยา และสุนทรียศาสตร์ ประกอบการวิเคราะห์

ด้านรูปแบบ เริ่มต้นจากการสร้างผลงานศิลปะแสดงสดออกมาในรูปแบบกิจกรรมทั้งที่ผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมได้ แล้วบันทึกด้วยสื่อต่างๆเช่นวัตถุ วิดีโอ ภาพถ่าย หรือเสียง และนำเสนอออกมาในรูปแบบศิลปะจัดวาง(Installation) พร้อมกับศิลปะแสดงสดอีกครั้งในบริบทของการแสดงนิทรรศการศิลปะ

ขั้นตอนของการศึกษา

1. สำนวความทรงจำและประสบการณ์ของตนเอง ผ่านการคิดทบทวนการพูดคุยกับแม่หรือคนในครอบครัว และการเดินทางกลับไปสู่สถานที่ในความทรงจำ
2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม จารีต ประเพณี ที่มีอิทธิพลต่อความคิดเรื่องเพศ ในชุมชนที่อาศัยอยู่ โดยการพูดคุยกับคนในชุมชน ลงพื้นที่เพื่อสำรวจหากิจกรรมใดๆที่มีความเชื่อมโยงกับแนวความคิดเรื่องเพศของ คนในชุมชนและเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ
3. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น
4. ทหาความเป็นไปได้ในการสร้างผลงาน ทั้งในเชิงเทคนิคและรูปแบบโดยทำการทดลองเทคนิคและการเขียนภาพร่าง ซึ่งจะกำหนดทิศทางของผลงานศิลปะแสดงสด วัสดุที่ใช้ วิดีโอ/ภาพ/เสียงที่ต้องใช้ในการนำเสนอ และการจัดวางองค์ประกอบทุกอย่างในผลงานศิลปะจัดวาง
5. สร้างผลงานศิลปะแสดงสด และทำการบันทึกในรูปแบบวิดีโอ ภาพนิ่ง วัตถุ และเสียง
6. จัดการกับข้อมูลที่ได้จากการบันทึกโดยการตัดต่อหรือใช้วิธีการทางเทคนิคอื่นๆในคอมพิวเตอร์ และจัดการกับวัตถุที่ได้จากผลงานศิลปะแสดงสด
7. สร้างผลงานศิลปะจัดวางโดยประกอบด้วยวิดีโอ วัตถุ และเสียง
8. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการทำงาน และจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์

วิธีการศึกษา

- การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ทั้งที่เป็นการสำรวกลงไปภายในความคิดของตนเองและภายนอก เช่น การพูดคุย การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การเดินทางไปยังสถานที่ในความทรงจำ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลทาง อินเทอร์เน็ต หนังสือ บทความ และพิพิธภัณฑ์

- การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยศึกษาและอ้างอิงความรู้เชิงมานุษยวิทยา สังคมวิทยา สุนทรียศาสตร์ และศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- ขั้นตอนการแสดงผล

เริ่มต้นจากการสำรวจความทรงจำ ประสบการณ์ เพื่อเข้าใจความคิดความรู้สึกของตัวเอง และค้นหาสิ่งที่ ประกอบสร้างระบบความคิดอันคลุมเครือและสับสน โดยควบคู่ไปกับการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางวัฒนธรรม จารีต และประเพณีตามความเชื่อของคนในชุมชนหรือในกลุ่มชนเผ่าภูไท จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อผลิตเป็นผลงาน ศิลปะ โดยใช้สื่อและรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งศิลปะแสดงสด วิดีโอ ภาพถ่าย และศิลปะจัดวาง ซึ่งผลงานอาจจัด เป็นศิลปะเชิงความคิดที่สามารถสื่อสารกับผู้ชมและเชื่อเชิญให้ตั้งคำถามต่อวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อระบบความคิดและการแสดงออกทางเพศของคนในปัจจุบัน โดยนำเสนอสู่สาธารณะในพื้นที่หอศิลป์หรือแกลเลอรี

แหล่งข้อมูล

- จากประสบการณ์ส่วนตัวที่เกิดขึ้นกับตัวเองและคนรอบข้าง
- จากคำบอกเล่าของแม่ ญาติพี่น้อง และคนในชุมชน
- จากหนังสือ, วารสาร, นิตยสาร และวิทยานิพนธ์หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- จากแหล่งสื่อสารมวลชน เช่น อินเทอร์เน็ต และโทรทัศน์ เป็นต้น
- จากผลงานทัศนศิลป์ที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงาน

ที่มาของแนวคิดและแรงบันดาลใจ

ภูมิหลังทางครอบครัว

ภูมิลำเนาของข้าพเจ้าอยู่ที่จังหวัดสกลนคร อำเภอภูพาน ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างจังหวัดสกลนครและจังหวัดกาฬสินธุ์ ข้าพเจ้าเกิดและเติบโตมาในครอบครัวข้าราชการชนชั้นกลางในฐานะลูกคนเดียว พ่อและแม่ของข้าพเจ้าต่างก็มาจากคนละพื้นที่ โดยพ่อมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เป็นคนกลุ่มชาติพันธุ์โย้ย ส่วนแม่มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นคนกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ข้าพเจ้าสังเกตและมองเห็นถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมในกายครอบครัวได้อย่างชัดเจน

แม่คือผู้มีอิทธิพลในชีวิตของข้าพเจ้า สิ่งที่แม่เชื่อและนับถือจึงถูกถ่ายทอดมาโดยทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว และการเป็นสาวภูไทของแม่ ทำให้ครอบครัวของเราดำเนินชีวิตอยู่กับขนบธรรมเนียมที่มีรูปแบบเฉพาะตามชาติพันธุ์ แม้ว่าพ่อจะมาจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น แต่ด้วยนิสัยส่วนตัวที่ไม่เคร่งครัดและยึดถือขนบธรรมเนียมของพ่อ (แม่แต่ในบัตรประชาชนของพ่อก็ระบุว่าไม่มีศาสนา ซึ่งก็ไม่ผิดนัก) ทำให้การยึดถือธรรมเนียมและความเชื่อต่างๆส่วนใหญ่มีมาจากแม่ นอกจากพิธีกรรมตามความเชื่อภูไทแล้ว แม่ยังประพฤติตนเป็นแบบอย่างในชีวิตประจำวันเหมือนคำพูดที่แม่มักจะพูดอยู่เสมอว่าเป็นผู้หญิงจะต้อง “ตื่นก่อน นอนหลัง” หมายความว่าทุกเช้าจะต้องตื่นนอนก่อนทุกคนในบ้านเพื่อทำงานบ้านและจัดเตรียมอาหารเช้า และเมื่อถึงเวลานอนจะต้องเข้านอนเป็นคนสุดท้ายเนื่องจากจะต้องดูแลความเรียบร้อยของบ้านและคนในบ้าน ซึ่งตั้งแต่จำความได้ ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นแม่ขาดตกบกพร่องในเรื่องนี้เลยแม้แต่วันเดียว นั่นทำให้ครอบครัวของเรา(โดยเฉพาะข้าพเจ้าและพ่อ)ใช้ชีวิตได้อย่างสุขสบาย ทว่าสิ่งนี้ก็เป็นที่ที่ถูกลูกติดกับความเป็นเพศหญิงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประสบการณ์และความทรงจำ

ข้าพเจ้าในวัยเด็กได้มีโอกาสพบเจอผู้คนและเหตุการณ์เกี่ยวกับประเพณีของชาวภูไทที่เชื่อมโยงกับเรื่องเพศมาโดยตลอด และหลายครั้งก็ทำให้เกิดความสงสัยถึงที่มาที่ไปและประโยชน์ของความเชื่อและพิธีกรรมเหล่านั้น ข้าพเจ้าในวัยอนุบาลนั้นมีกิจวัตรประจำวันที่ต้องทำคือหลังอาบน้ำจะต้องทาแป้งบริเวณอวัยวะเพศพร้อมกับพูดคำว่า “หมานเจ้าหมานนาย” โดยไม่รู้เลยว่าคำนั้นแปลว่าอะไรและเพราะเหตุใดแม่จึงสอนให้ข้าพเจ้าพูด แต่สิ่งนี้ก็กลายมาเป็นกิจวัตรประจำวันโดยไม่รู้ตัว เมื่อเริ่มทำการสืบค้นเพื่อสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์และโตพอที่จะเข้าใจความหมายของคำว่าหมานเจ้าหมานนาย ซึ่งเปรียบเหมือนคำอวยพรให้โชคดีในการหาคู่ครอง ให้ได้เจอกับคนที่มียศศักดิ์และร่ำรวย เมื่อสอบถามที่มาที่ไปของการกระทำนี้จากแม่ก็ได้คำตอบที่ไม่ชัดเจนนัก เพราะแท้จริงแล้วสิ่งนี้ไม่ใช่ข้อปฏิบัติที่หญิงภูไททุกคนจำเป็นต้องทำ แต่เป็นเพียงการหยิบยืมคำโบราณมาใช้ประกอบกับกิจวัตรประจำวันที่สอดคล้องกันเพื่อความบันเทิงของแม่เท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาดูกลับทำให้เห็นถึงทัศนคติของเพศหญิงในบริบทที่ชายเป็นใหญ่ ผ่านกระบวนการและคำพูดต่างๆในชีวิตประจำวัน

อีกหนึ่งประสบการณ์ที่สร้างความสงสัยให้กับข้าพเจ้าคือเมื่อได้ไปร่วมแสดงความยินดีในงานแต่งงานของลูกพี่ลูกน้อง และเห็นว่าในระหว่างพิธีบายศรีตามแบบภูไทของเจ้าบ่าวและเจ้าสาวนั้น นอกจากจะมีบรรยากาศที่เคร่งเครียดแล้ว สิ่งที่แตกต่างกันจากงานแต่งงานทั่วไปคือมีเด็กตัวเล็กๆมานั่งอยู่บนตักของเจ้าสาว และเมื่อข้าพเจ้าเฝ้าถามแม่หรือญาติพี่น้องที่อยู่ในงาน ก็กลับไม่ได้รับคำตอบทำให้ข้าพเจ้าเก็บความสงสัยนี้มาจนถึงปัจจุบัน กระทั่งมีโอกาสสืบค้นข้อมูลรวมทั้งสัมภาษณ์ชาวภูไทในหมู่บ้านจึงได้ทราบที่มาที่ไปของพิธีกรรมนี้ซึ่งจะอธิบายในส่วนถัดไป

กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

‘ภูไท’ หรือ ‘ผู้ไท’ คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีถิ่นฐานอยู่บริเวณประเทศจีนตอนใต้และตอนเหนือของประเทศเวียดนามและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากนั้นจึงมีการโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาบริเวณภาคอีสานของประเทศไทย โดยส่วนมากอยู่ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร แต่บางส่วนก็กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ภาคกลางและตอนใต้ของภาคอีสาน

ประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหม่จะไม่ถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร จนกระทั่งมีนักวิชาการ และนักวิจัยรุ่นใหม่ที่สืบค้นและรวบรวมข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของภูไทเอาไว้ในรูปแบบของหนังสือ และงานวิจัยต่างๆ โดยจากการศึกษาจากหลากหลายแหล่งข้อมูลพบว่ามีตำนานเกี่ยวกับการกำเนิด ของชาวภูไทที่น่าสนใจ ซึ่งทำให้เกิดข้อสันนิษฐานเรื่องต้นกำเนิดและการอพยพของชาวภูไทใน สมัยก่อน

ในพงศาวดารเมืองแฉกกล่าวถึงการกำเนิดมนุษย์และถิ่นกำเนิดของชาวภูไทว่า เกิดจากเทพ สามีภรรยา 5 คู่ ซึ่งเป็นพี่น้องกัน เมื่อหมดอายุบนสวรรค์จึงอธิษฐานจิตเนรมิตน้ำเต้าขึ้นมา เทพทั้ง 5 คู่ ก็เข้าไปอยู่ในน้ำเต้า น้ำเต้าลอยจากสวรรค์มาตกบนภูเขาที่ทุ่งนาเตา ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองแฉกไปทาง ตะวันออกเป็นระยะทางเดิน 1 วัน น้ำเต้าได้แตกออก เทพได้กลายเป็นมนุษย์ 5 คู่ ออกมาจากน้ำเต้า ทีละคู่ตามลำดับ คือ ข่า แจะ ภูไท ลาวพุงขาว ฮ้อ(จีน) และแกว(ญวน) ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของมนุษย์ 5 เผ่าพันธุ์ในเวลาต่อมาคนเหล่านี้ได้แยกย้ายกันตั้งรกรากในพื้นที่ต่าง ๆ สำหรับชาวภูไทตั้งบ้านเรือนที่ เมืองแฉก มีขุนลอคำเป็นหัวหน้า ประชากรของภูไทได้เพิ่มจำนวนถึง 33,000 คนในเวลาต่อมา และ ขยายตัวไปตั้งรกรากหลายเมือง¹

วัฒนธรรมภูไทเป็นสิ่งที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว เพราะนอกจากจะเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของ กลุ่มชาติพันธุ์ของตนแล้วยังมีการนำเอาวัฒนธรรมอื่นที่อยู่ในเส้นทางการอพยพมาผนวกรวมเข้ากับ วัฒนธรรมดั้งเดิมได้อย่างกลมกลืน อีกทั้งการประยุกต์ความเชื่อตามศาสนาพุทธเข้ากับการนับถือผี แบบดั้งเดิมก็ก่อให้เกิดประเพณีที่โดดเด่น เช่น ประเพณีการเลี้ยงผี, การเรียกขวัญ หรือแม้แต่พิธี แต่งงานตามแบบภูไท นอกจากนี้ยังมีการสืบทอดวิธีการทอผ้าและงานหัตถกรรมต่างๆที่เชื่อมโยงกับ แนวความคิดเรื่องเพศสภาพและความเชื่อตามบรรพบุรุษ

ประเพณีและความเชื่อของชาวภูไทเกี่ยวกับเรื่องเพศ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหม่มีความเชื่อเรื่องเพศที่ก่อให้เกิดประเพณีหรือพิธีกรรมต่างๆตามมา โดยสิ่ง เหล่านี้จะปรากฏอยู่ในทุกช่วงชีวิต ตั้งแต่วันเกิดจนถึงวันตาย โดยในวิทยานิพนธ์นี้จะมุ่งประเด็นไปที่ ความเชื่อและประเพณีที่ใช้เป็นกุศบายเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนภูไทโดยเฉพาะเพศหญิง

¹ ตนภูไท, "ประวัติความเป็นมาของเผ่าภูไท,"

พิธีแต่งงานและการทอ้งก่อนแต่ง

พิธีแต่งงานของชาวภูไทถือเป็นพิธีกรรมที่ถูกให้ความสำคัญมากที่สุดพิธีกรรมหนึ่ง โดยสามารถแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ พิธีกินตองน้อยและพิธีกินตองใหญ่ ซึ่งพิธีกินตองน้อยนั้น สามารถเปรียบได้กับพิธีสู่ขอของคนภาคกลาง แต่จะมีรายละเอียดและใช้เวลามากกว่า เนื่องจาก จุดประสงค์ของพิธีกรรมนี้คือการทดสอบคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาเป็นลูกเขย โดยในพิธีจะต้อง เตรียม ไก่, ปลาอย่าง, หนังกาด, พลุ และเหล้า จำนวนสี่ชุด นำมามอบให้กับญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาว จากนั้นฝ่ายชายจึงจะถูกเรียกว่า ‘เขยกว๋าน’

เขยกว๋านจะอาศัยอยู่ที่บ้านเจ้าสาวเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่พิธีกินตองโดยใช้เวลาสอง เดือนถึงหนึ่งปี กล่าวกันว่า ในบางรายอาจใช้เวลาสามปีถึงสี่ปี การเป็นเขยกว๋านยังไม่มีสิทธิอยู่กินกัน ฉันทามีภรรยาเพราะจะผิดผีเรือน เวลานอนจะต้องนอนอยู่ทางกว๋านหรือปลายเท้าของพ่อตาแม่ยาย (อาจจะเป็นด้วยว่าเรือนของชนเผ่าภูไทสมัยก่อนเป็นห้องโล่ง เวลานอนจะนอนรวมกัน แยกแค่ ระยะห่างจากกันเท่านั้น และการนอนทางปลายเท้าก็อาจจะเป็นการเคารพพ่อแม่ของฝ่ายผู้สาว) หลังจากพิธีกินตองน้อยหรือพิธีสู่ขอ ฝ่ายผู้สาวยังมีสิทธิเสรีในการพูดคุยกับผู้ชายคนอื่นที่มาเกี่ยวข้องได้ โดยผู้ชายที่เป็นว่าที่สามีจะต้องทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นและไม่โกรธ เพื่อทดสอบความอดทนอดกลั้นใน อารมณ์ การที่จะแต่งงานกันระหว่างชายหญิงของชาวภูไทสมัยก่อนจึงมีขั้นตอนที่ยุ่งยากมากมาย เหมือนเป็นบททดสอบในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างแท้จริงหลังแต่งงานแล้ว²

พิธีกินตองใหญ่จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อพ่อแม่ของฝ่ายเจ้าสาวยอมรับในตัวของเขยกว๋าน แล้ว เป็นจุดเปลี่ยนสถานะของเขยกว๋านให้เป็นลูกเขยจริงๆ และสามารถอยู่กินกันฉันทามีภรรยาได้ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันพิธีกินตองใหญ่และพิธีกินตองน้อยจะถูกรวบรัดและจัดขึ้นในระยะเวลาที่สั้นลง แต่ก็ยังคงปรากฏรายละเอียดของพิธีกรรมเอาไว้เช่นในอดีต โดยเฉพาะพิธีกินตองใหญ่ซึ่งเปรียบเสมือน การเฉลิมฉลอง จึงมีขั้นตอนและรายละเอียดที่เพิ่มมากขึ้น ก่อนถึงวันแต่งงาน ฝ่ายเจ้าสาวต้องจัดหา ‘พ่อล่ำม แม่ล่ำม’ หรือพ่อสื่อและแม่สื่อ โดยจะเลือกผู้ที่มีครอบครัวสมบูรณ์ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับ เจ้าบ่าวและเจ้าสาว ซึ่งฝ่ายพ่อล่ำมแม่ล่ำมจะสามารถรับลูกล่ำมได้ไม่เกินจำนวนบุตรธิดาของตัวเอง จากนั้นฝ่ายเจ้าสาวจะเตรียมของรับไหว้ไว้ให้ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าบ่าว เรียกว่า ‘ของสมมา’ ประกอบไป

² เกียงไกร หวัณญศาล, "ภูไทหรือผู้ไทย : ชนเผ่าไทยแห่งสิบสองจุไทในประเทศไทย,"

<http://oknation.nationtv.tv/blog/kriengkrai/2011/08/31/entry-2>.

ด้วย ผ้าถุงหรือผ้าขาวม้าและข้าวของเครื่องใช้ต่างๆที่มีมูลค่าเล็กน้อยตามลำดับความสำคัญของแต่ละบุคคล ในวันแต่งงานจะมีขบวนแห่เจ้าบ่าวไปที่บ้านของเจ้าสาวเพื่อทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ โดยจะมีการถือดาบและกาน้ำ และมีการกางร่มให้เจ้าบ่าว ถือเป็นสัญลักษณ์ของคำอวยพรให้มีชีวิตคู่ที่ดี จากนั้นจึงเข้าสู่พิธีกรรมหลักเมื่อเดินทางถึงบ้านเจ้าสาว น้องสาวฝ่ายเจ้าสาวจะนำน้ำมาล้างเท้าให้เจ้าบ่าวแล้วนำทางไปหาเจ้าสาวบนบ้าน จากนั้นญาติผู้ใหญ่จะนำเจ้าสาวออกจากห้องหอนั่งใกล้เจ้าบ่าวโดยมีพานบายศรีวางอยู่ด้านหน้า ต่อมาพ่อล้าแม่ล้า ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาว และหมอสวดหรือหมอผีที่เป็นที่เคารพของคนในหมู่บ้านจะทำการเขียนเขย โดยกล่าวสั่งสอนถึงข้อปฏิบัติ 14 ข้อ เรียกว่า ครอง 14 จากนั้นจึงเป็นการผูกแขนคู่บ่าวสาว, ป้อนไข่ขวัญ, ฟายเหล่า และแลกเปลี่ยนของสมมา เสร็จแล้วจึงสามารถส่งตัวเข้าหอได้

ภาพที่ 1 ภาพพิธีแต่งงานของพ่อกับแม่ของข้าพเจ้า วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2534

จากการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสืบค้นข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แม่และชาวบ้านในหมู่บ้านสัมปอຍ อําเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งรวมถึงแม่ของข้าพเจ้า กล่าวถึงความเชื่อในพิธีแต่งงานที่จะมีการกางร่มอยู่สองครั้งคือเมื่อเจ้าบ่าวมาสู่ขอเจ้าสาวที่บ้าน และตอนที่เจ้าสาวไปที่บ้านของเจ้าบ่าว โดยมีความเชื่อว่าเมื่ออยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาแล้ว ห้ามไม่ให้ผู้เป็นภรรยากางร่มแล้วเดินกลับบ้านของตัวเอง เพราะเป็นสัญลักษณ์ของการหย่าร้าง แต่เมื่อข้าพเจ้าได้ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้อาวุโสในหมู่บ้านกลับพบว่าไม่มีใครรู้เรื่องความเชื่อนี้เลย เพียงแต่เชื่อว่าการกางร่มในพิธีแต่งงานนั้นจะทำให้คู่บ่าวสาวมีชีวิตสุขสงบร่มเย็นเท่านั้น จึงสามารถสันนิษฐานได้ว่าความเชื่อนี้อาจเป็นเพียงเรื่องเล่าที่ถูกสร้างขึ้นจากการพบเห็นพิธีกรรมการกางร่มในงานแต่งงานของกลุ่มคนภูไทในยุคหลัง ซึ่งทำให้เกิดความเชื่อใหม่ที่ผิดเพี้ยนบิดเบี้ยวไปจากเดิม

ภาพที่ 2 ภาพบางส่วนจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ณ บ้านสัมปอຍ อําเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

แม้ว่ารายละเอียดของขั้นตอนในพิธีแต่งงานของชาวภูไทจะถือว่าเป็นธรรมเนียมที่ถุกยึดถือปฏิบัติต่อกันมาอย่างเคร่งครัดจนแทบไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทว่ายังมีข้อแม้บางประการที่ทำให้พิธีกรรมในงานแต่งงานเปลี่ยนแปลงหรือถูกเพิ่มเติมเข้ามาได้ เช่น การแต่งงานของผู้หญิงภูไทที่ท้องก่อนแต่ง จากประสบการณ์ตรงของข้าพเจ้าที่ได้พบเห็นเหตุการณ์และมีโอกาสได้เข้าร่วมในพิธีแต่งงานของญาติผู้พี่ที่ท้องก่อนแต่ง ทำให้เกิดความสงสัยเคลือบแคลงในพิธีกรรมที่ถูกเพิ่มเข้ามานี้มาโดยตลอด วิธีการคือเมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการบายศรีสู่ขวัญคู่บ่าวสาว ระหว่างนั้นจะต้องนำเด็กช่วงอายุ

ระหว่าง 1 – 6 ปี มานั่งบนตักของเจ้าบ่าวจนกระทั่งเสร็จสิ้นพิธีบายศรีสู่ขวัญ โดยมีความเชื่อว่าหากไม่ทำตามพิธีกรรมดังกล่าว จะเกิดเรื่องไม่ดีต่อครอบครัวนี้ในอนาคต อีกทั้งลูกที่เกิดมาจะมีความ ‘แพ้วพ่อ’ หมายถึงการไม่เชื่อฟังพ่อของตน นางไข อ้วนลัมัย ชาวภูเก็ตที่มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆในหมู่บ้านสัมปออย อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ กล่าวว่า “ในสมัยก่อนแบบดั้งเดิมจริงๆ ยายก็จำไม่ค่อยได้ แต่ตอนนั้นที่ลุงดวงไปแต่งงานกับป้าผาง จะมีขั้นตอนหนึ่งคือให้เด็กผู้หญิงที่ยังไม่มีประจำเดือนสะพายกะหยัง(ตะกร้าไม้ไผ่สาน)ตามหลังผู้ใหญ่ฝ่ายชาย อันนี้คือขั้นตอนแรกของพิธีกรรมจริงๆ ในกะหยังจะมีของประกอบพิธีกรรมได้แก่ ผ้าขาว 1 ม้วน, ไข่ 4 ฟอง, หมาก 4 ลูก, พลุ 4 มัด แล้วก็ไม้สี่เสียด 4 มัด แล้วก็เอาไปหมั้นหมายฝ่ายหญิง โดยเมื่อไปถึงฝ่ายชายก็จะมอบกะหยังให้กับฝ่ายหญิง พร้อมกับกล่าวคำขอว่า มาขอเชื้อผักแพรว มาขอแนวผักบัว มาขอเชื้อจอบแนวดี อันหมายถึงมาขอเมล็ดพันธุ์ผักแพรว ต้นหอม และเชื้อสายที่ดีงาม จากนั้นฝ่ายหญิงต้องตอบรับว่า มิจบบมีดีแท้ได้ ต่ำหูกมิถึงหน้า ต่ำฝ้ามถึงผืน แปลว่าทางนี้ไม่ดีไม่งามเลย จะทอดผ้าก็ได้ไม่ถึงผืน แต่ฝ่ายชายก็จะตอบรับว่า ไม่เป็นไร และมอบกะหยังให้ฝ่ายหญิงแล้วกลับบ้านไป โดยเมื่อฝ่ายหญิงเมื่อรับกะหยังมาแล้วก็จะแขวนไว้ที่บ้าน จากนั้นจึงใช้เวลาสามคืนเพื่อเสี่ยงทายความฝัน ถ้าหากฝันไม่ดีก็ต้องปฏิเสธการแต่งงานแล้วคืนกะหยังให้ฝ่ายชาย แต่ถ้าหากฝันดีก็ต้องแบ่งสิ่งของในกะหยังกันคนละครึ่ง แล้วหากฤกษ์แต่งงานเป็นลำดับต่อไป เมื่อถึงวันพิธีแต่งงานจึงเป็นขั้นตอนของการเอาเด็กมานั่งตักเจ้าบ่าว เพราะตัวเจ้าสาวนั้นมีเด็กอยู่ในท้องแล้ว ลูกที่เกิดมาถึงจะไม่ ‘แพ้วพ่อ’ อย่างหลานที่บ้านก็รู้สึกราวไม่ได้เอาเด็กมานั่งตักก็เลยออกมาเป็นแบบนี้”³

ภาพที่ 3 ภาพพิธีแต่งงานของนางบุษยา จันทสิทธิ์กับนายสุริยะ จันทสิทธิ์

³ ไข อ้วนลัมัย, interview by สรีนา สัตถาผล, 2 ธันวาคม 2559, 2559.

ผ้ากับหญิงภูไท

กลุ่มชาติพันธุ์ภูไทมีภูมิปัญญาด้านการทอผ้าที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยในแต่ละจังหวัดก็จะมีรายละเอียดของกรรมวิธีการผลิตผ้าแตกต่างกันออกไป เช่น ในจังหวัดกาฬสินธุ์มีชื่อเสียงด้านการทอผ้าไหมแพรวา เพราะวิธีการทำที่ต้องใช้ความละเอียดสูงทั้งสวดลายและสีสันทัน ทำให้ผ้าชนิดนี้มีมูลค่าสูง ในอดีตใช้เป็นผ้าสะไบสำหรับพาดไหล่และได้ถูกนำมาใช้เป็นผ้าถุงสำหรับผู้ที่มีฐานะดีอีกด้วย ในจังหวัดสกลนครมีชื่อเสียงด้านการทอผ้าฝ้ายย้อมคราม เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ทำให้เอื้อต่อการเพาะปลูกต้นคราม โดยฝ้ายย้อมครามนี้จะถูกใช้ในหลายโอกาส ทั้งในชีวิตประจำวันและในงานประเพณี ทั้งยังสามารถใช้ได้ทั้งชายและหญิง

ภาพที่ 4 ผ้าไหมแพรวาเอกลักษณ์ของชาวภูไทในจังหวัดกาฬสินธุ์

ที่มาจาก http://pr.prd.go.th/kalasin/ewt_news.php?nid=7068&filename=Anti_drugs

เข้าถึงเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561

ภาพที่ 5 การทอผ้าฝ้ายย้อมครามของชาวภูไทในจังหวัดสกลนคร

ที่มาจาก <https://www.thai-tour.com/place/3608> เข้าถึงเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561

ผ้าถุง เป็นเครื่องแต่งกายที่ผู้หญิงไทยทุกคนจะต้องมี แม้ว่าในปัจจุบัน คนรุ่นใหม่ไม่นิยมสวมใส่ผ้าถุงเท่าใดนัก แต่ยังคงมีหญิงไทยบางส่วนที่ยังคงสวมใส่ผ้าถุงในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรมหรืองานประเพณีสำคัญต่างๆ นอกจากการสวมใส่เพื่อความสวยงามแล้ว ผ้าถุงยังสามารถบ่งบอกสถานะรวมถึงลักษณะนิสัยของผู้หญิงไทยได้ เนื่องจากในอดีตผู้หญิงไทยทุกคนต้องเรียนรู้วิธีการทอผ้าเพื่อสวมใส่เอง และเป็นการฝึกฝนทักษะเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการออกเรือน หากผู้หญิงคนไหนสวมใส่ผ้าถุงที่งดงาม นั้นย่อมหมายถึงทักษะ ความขยัน รวมถึงความเหมาะสมที่จะเป็นภรรยา และแม่ที่ดีในอนาคต ความเชื่อที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งเกี่ยวกับผ้าถุงคือ ผู้ชายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทไม่มีสามารถจับหรือแตะต้องผ้าถุงได้ แม้แต่ในเวลาที่เป็นภรรยาหรือแม่ของตนไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ก็ตาม อีกทั้งยังห้ามไม่ให้ผู้ชายลอดใต้ราวตากผ้าที่เคยใช้ตากผ้าถุงมาก่อน เพราะเชื่อว่าผ้าถุงถือเป็นของต่ำ ข้อห้ามทั้งสองข้อนี้จึงถูกสร้างขึ้น ซึ่งอาจเป็นกุศโลบายควบคุมไม่ให้เพศชายเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของเพศหญิง โดยสร้างข้อกำหนดอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้หญิงไทยรับผิดชอบงานในส่วนของตนแต่เพียงผู้เดียว

ความขัดแย้งของพฤติกรรมทางเพศกับวัฒนธรรมไทย

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความย้อนแย้งในตัวเองเรื่องการแสดงออกทางเพศ เพราะในขณะที่เราเรียกตัวเองว่าพุทธศาสนิกชนผู้เคร่งครัดในศีลธรรม เรายังคงพบเห็นข่าวอาชญากรรมได้ในทุกวัน จนชินชากับเรื่องความรุนแรง ทั้งที่เป็นความรุนแรงทางเพศหรือในแง่อื่นๆ และในขณะที่เรามีหลักคำสอนมากมายเพื่อเป็นกุศโลบายควบคุมความประพฤติให้ไปในทางที่ดีงามตามค่านิยมของสังคม อีกด้านหนึ่งเรายังคงครองตำแหน่งประเทศที่มีชื่อเสียงด้านความเสื่อมทรามเรื่องเพศอันดับต้นๆของโลก

ยุคสมัย เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งของพฤติกรรมทางเพศกับวัฒนธรรมไทย เพราะในโลกปัจจุบันที่ข่าวสารและการเดินทางเคลื่อนย้ายถิ่นของผู้คนเป็นไปได้ง่ายมากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและทัศนคติของผู้คน แต่เดิมชนบประเพณีหรือข้อห้ามต่างๆเกี่ยวกับการแสดงออกทางเพศ เช่น การห้ามผิดเพศ การพูดถึงเรื่องเพศอย่างกระอักกระอ่วน หรือแม้กระทั่งการอยู่ใต้อาณัติเพศชาย อาจมีความเหมาะสมกับบริบทในสังคมในช่วงเวลานั้น แต่เมื่อยุคสมัย

เปลี่ยนไป แม้เราจะคงยังมีความเชื่อตามขนบแบบเก่าอยู่ แต่บริบททางสังคมก็ก่อให้เกิดวัฒนธรรมและความเชื่อใหม่ๆขึ้น เช่น การที่หลายประเทศยอมรับและมีกฎหมายการแต่งงานสำหรับเพศที่สาม การพูดเปิดเผยเรื่องเพศโดยมองในมิติอื่น ๆ มากกว่าเชิงศีลธรรม หรือแม้แต่การได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันของเพศชายและเพศหญิง ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าแม้โลกจะมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย ทั้งทัศนคติของผู้คนและสิ่งแวดล้อม แต่ก็ยังคงมีผู้คนที่ยึดถือและสืบทอดความเชื่อตามขนบประเพณีอย่างเคร่งครัด

สุภาชิตสอนหญิง บทประพันธ์ของสุนทรภู่ เป็นหนึ่งสิ่งที่ยังบอกถึงทัศนคติของคนยุคก่อนต่อเพศหญิง ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการสร้างข้อจำกัดเพื่อควบคุมพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงในช่วงเวลานั้นได้อย่างครอบคลุม ดังนั้นข้าพเจ้าจึงขอหยิบยกบางส่วนของสุภาชิตสอนหญิงมาเพื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมทางเพศที่สามารถพบเห็นได้ในปัจจุบัน เพื่อให้เห็นภาพของปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่ขัดแย้งได้อย่างชัดเจน

ผู้ใดเกิดเป็นสตรีอันมีศักดิ์	บำรุงรักษากายไว้ให้เป็นผล
สงวนงามตามระบอบให้ชอบกล	จึงจะพ้นภัยพาลการนินทา
เป็นสาวเส้แร้วรายสวสอาด	ก็หมายมาดเหมือนมณีอันมีค่า
แม่นแต่กร้าวรานร่อยถอยราคา	จะพลอยพาหอมหายจากกายนาง
อันที่จริงกับชายย่อมหมายรัก	มิใช่จักตัดทางที่สร้างสม
แม่นจักรักรักไว้ในอารมณ์	อย่ารักชมนอกหน้าเป็นราศี
ดังพฤษชาติต้องวายพิศโศก	เขยื่อนโยกก็แต่กิ่งไม้ทิ้งที่
จงยับยั้งชั่งใจเสียให้ดี	เหมือนจามรีรู้จักรักษาการ ⁴

ค่านิยมเรื่องการรักษานวลสงวนตัวเป็นสิ่งแรกๆที่มักจะถูกนึกถึงเมื่อเอ่ยถึงหญิงไทยดั้งเดิม ดังจะเห็นได้จากการเปรียบร่างกายของผู้หญิงกับอัญมณีที่มีค่า และการไม่รักษานวลสงวนตัวก็เปรียบได้กับ

4 - สุนทรภู่, ประชุมกลอนสุภาชิตสุนทรภู่ (พระนคร :: กรมศิลปากร, 2507).

การทำลายให้อัณมณีนั้นสิ้นคุณค่า ทว่าเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ผู้หญิงได้รับการศึกษามากขึ้น ทำให้ทัศนคติของผู้คนต่อร่างกายที่เคยเป็นของมีค่าเพียงสิ่งเดียวของผู้หญิงถูกให้คุณค่าในแง่มุมที่แตกต่างออกไป ด้านสิทธิมนุษยชนมีคำกล่าวว่า “มนุษย์ทุกคนล้วนเป็นเจ้าของชีวิตและร่างกายของตนเอง ดังนั้นมนุษย์ทุกคนจึงมีสิทธิหรืออำนาจในชีวิตและร่างกายของตน” ดังนั้นจึงจะเห็นว่าในปัจจุบันผู้หญิงกล้าที่จะเปิดเผยร่างกายของตน รวมถึงมุมมองต่อการมีเพศสัมพันธ์ก็เปลี่ยนไปเช่นกัน

อิทธิพลที่ได้รับจากผลงานศิลปะ

ศิลปะลัทธิสตรีนิยม

ความเคลื่อนไหวของศิลปะสตรีนิยม (feminist art) เกิดขึ้นในปลายทศวรรษ 1960s ท่ามกลางความร่ำร้อนของการเดินขบวนต่อต้านสงครามและความเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิพลเมืองและชายรักร่วมเพศ ด้วยความมีชีวิตชีวาที่ย้อนกลับไปสู่โลกอุดมคติ (utopia) ในความเคลื่อนไหวของลัทธิสมัยใหม่นิยม (ทางศิลปะ) ในต้นศตวรรษยี่สิบ ศิลปินสตรีนิยมต้องการเขียนประวัติศาสตร์ศิลป์ที่อยู่ใต้อิทธิพลครอบงำของศิลปินเพศชายเสียใหม่ เช่นเดียวกับที่ต้องการเปลี่ยนแปลงโลกร่วมสมัยรอบตัวพวกเขาผ่านการสร้างสรรค์ทางศิลปะ ด้วยการเน้นความสนใจไปที่การแทรกแซงเข้าไปในโลกศิลปะและมรดกของข้อบัญญัติทางศิลปะต่างๆ เช่นเดียวกับการแทรกแซงชีวิตประจำวันทางสังคม ดังที่ Suzanne Lacy ได้ประกาศเอาไว้ถึงเป้าหมายของศิลปะสตรีนิยมว่าเป็น “การสร้างอิทธิพลต่อทัศนคติทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงแบบฉบับทางวัฒนธรรม” ศิลปะสตรีนิยมสร้างโอกาสและพื้นที่ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่เคยมีอยู่สำหรับผู้หญิงและศิลปินที่ไม่มีชื่อเสียงขึ้นมา เช่นเดียวกับการแผ้วถางเส้นทางให้กับศิลปะแห่งอัตลักษณ์ (identity art) และศิลปะแนวกิจกรรม (activist art) ของทศวรรษ 1980s⁵

ก่อนการมาถึงของแนวคิดสตรีนิยม ศิลปินหญิงมักจะไม่ได้รับการยอมรับจากโลกศิลปะที่ถูกขับเคลื่อนโดยเพศชาย เมื่อถูกปฏิเสธไม่ให้มีบทบาทในการสร้างงานและในพื้นที่นิทรรศการศิลปะ ศิลปินหญิงจึงพยายามสร้างพื้นที่ให้ตัวเอง โดยการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เชื่อมโยงแนวความคิด

⁵ น้ำอ้อย อ่าวสินธุศิริ, "Feminist Art,"

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1855662464473509&id=100000893207798&pref=story.

ของสตรีกับวิธีการทางศิลปะและวัสดุทางเลือกที่ศิลปินเพศชายไม่นิยมใช้ เช่น สิ่งทอ, งานหัตถกรรม รวมถึงการใช้ร่างกายมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงสดหรือวิดีโออาร์ต ศิลปินกลุ่มนี้นิยมใช้สื่อในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างหลากหลาย โดยศิลปะแสดงสดเป็นอีกหนึ่งสื่อที่นิยมนำมาใช้ เนื่องจากสามารถนำเสนอลักษณะกายภาพของเพศหญิงได้โดยตรงและเกิดการปะทะกับผู้ชมได้อย่างฉับพลัน และยากที่จะปฏิเสธการรับรู้ที่เกิดขึ้นตรงหน้า สุดท้ายแล้วการเคลื่อนไหวของศิลปินที่มีแนวคิดสตรีนิยมสามารถกระตุ้นให้ผู้ชมตั้งคำถามถึงภูมิทัศน์ทางสังคมและการเมือง ผ่านการตั้งคำถามต่างๆที่อาจสร้างผลกระทบต่อโลกและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งไปสู่ความเท่าเทียมกันได้ ศิลปินคนสำคัญของศิลปะสตรีนิยมได้แก่

- Mary Beth Edelson มีชื่อเสียงจากผลงานเทคนิคภาพตัดปะ(collage) โดยนำภาพศีรษะของศิลปินหญิงมาซ้อนทับลงไปบนภาพพระเยซูในผลงานจิตรกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาคริสต์ของศิลปินเอกของโลก เลโอนาร์โด ดา วินชี เป็นการท้าทายอำนาจของเพศสภาพในทางศาสนาและพูดถึงการตกเป็นรองของเพศหญิง

ภาพที่ 6 ผลงานSome Living American Women Artists / Last Supper, 1972
ที่มาจาก http://1vze7o2h8a2b2tyahl3i0t68.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2016/12/12-16_PaaE_Feminist-Avant-Garde_6-1024x663.jpg

เข้าถึงเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561

- Judy Chicago และ Miriam Schapiro ผลงานที่สำคัญได้แก่ผลงานWomanhouse ที่ทำร่วมกับนักศึกษาหญิง 21 คน โดยเป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะบนพื้นที่เฉพาะในบ้านหลังหนึ่งที่

กำลังจะถูกทุบทำลาย ซึ่งแนวคิดของผลงานจะเชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่เพื่อพูดถึงความสัมพันธ์ของเพศหญิงกับอาณาบริเวณและหน้าที่ภายในครัวเรือน

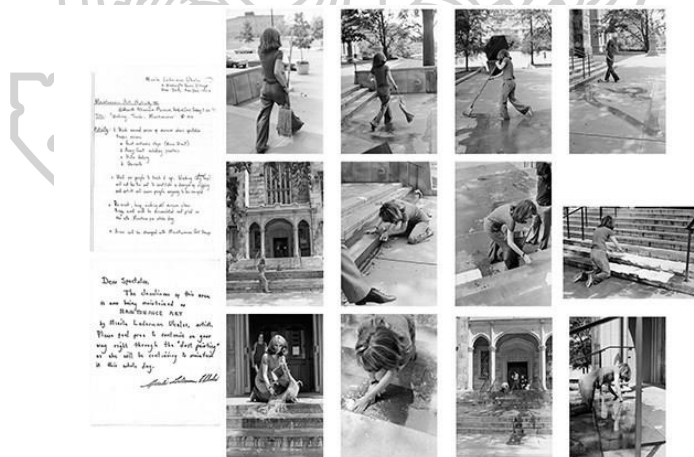

ภาพที่ 7 ผลงาน Womanhouse, 1971

ที่มาจาก <http://blog.calarts.edu/wp-content/gallery/womanhouse/womanhouse1.jpg>

เข้าถึงเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561

- Mierle Laderman Ukeles นำกิจกรรมการทำงานบ้านเข้ามาแสดงในพื้นที่ทางศิลปะ เพื่อทำลายเส้นแบ่งระหว่างภาระงานในชีวิตประจำวันของเพศหญิงกับโลกศิลปะ

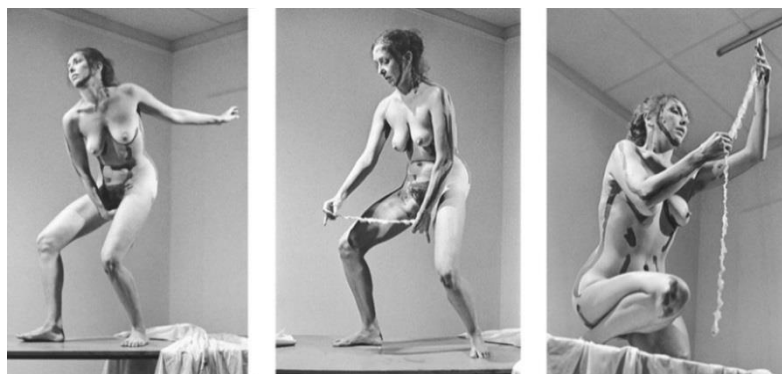

ภาพที่ 8 ผลงาน Washing/Tracks/Maintenance: Outside, 1973

ที่มาจาก http://www.tabletmag.com/wp-content/files_mf/ukeles820a.jpg

เข้าถึงเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561

- Carolee Schneemann โด่งดังจากผลงานแสดงสดที่ใช้ท่าทางที่ล่อแหลมและรุนแรงอย่าง การดึงกระดาดออกจากช่องคลอด เพื่อพูดถึงการกำเนิดของสรรพสิ่งและสิทธิการครอบครองเป็น เจ้าของร่างกายของตนเองของเพศหญิง

ภาพที่ 9 ผลงานInterior Scroll, 1975

ที่มาจาก <https://fineartmultiple.com/blog/carolee-schneemann-interior-scroll-masterpiece/>

เข้าถึงเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561

- Louise Bourgeois สร้างผลงานประติมากรรมที่สื่อถึงความเป็นแม่และเพศหญิง โดยใช้ ภาพแทนหรือสัญลักษณ์ ผลงานที่มีชื่อเสียงคือผลงานMaman เป็นประติมากรรมแมงมุมขนาดใหญ่

ภาพที่ 10 ผลงานMaman, 1999

ที่มาจาก <https://i.pinimg.com/564x/2c/90/6a/2c906a7cfdecc462c37e304ffeed2aa.jpg>

เข้าถึงเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561

ศิลปินที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์

Marina Abramovic

ภาพที่ 11 ผลงานRhythm 10, 1973

ที่มาจาก <https://i.pinimg.com/564x/5d/c3/24/5dc324187415983b0ef419228f0be210.jpg>

เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561

หากกล่าวถึงศิลปะแสดงสด (Performance art) ภาพของมารีน่า อบราโมวิช มักปรากฏขึ้นในห้วงความคิดแรกเสมอ ศิลปินหญิงชาวยูโกสลาเวีย(ประเทศเซอร์เบียในปัจจุบัน) ผู้เป็นศิลปินแถวหน้าของโลกด้วยศิลปะการแสดงที่รุนแรงและลึกซึ้ง แต่แฝงไปด้วยความหมายที่สะท้อนถึงเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์ สังคม และจิตวิทยา เธอเริ่มต้นการทำงานด้วยสื่อศิลปะแสดงสดตั้งแต่ปี 1973 ผลงานRhythm 10 เป็นผลงานแสดงสดชิ้นแรกของเธอ ในผลงานชิ้นนี้มารีน่าทำท่ายึดจำกัดของตนเองและผู้ชมด้วยการนำมีด 20 เล่มไล่ปักลงบนช่องว่างระหว่างนิ้วมือ ซึ่งแน่นอนว่าแม้จะเกิดการบาดเจ็บระหว่างการแสดง หรือมีผู้ชมขอร้องให้หยุด แต่การปักมีดก็ยังคงดำเนินไปเรื่อยๆ จนครบ และอัดเสียงความเจ็บปวดของการแสดงนั้นเอาไว้ ในปี1974 เธอได้สร้างผลงานที่เป็นต้นแบบของงานศิลปะแสดงสดมาจนถึงปัจจุบัน ผลงานชิ้นนี้มีชื่อว่าRhythm 0 มารีน่าปรากฏตัวด้วยการยืนนิ่งพร้อมกับโต๊ะที่มีวัตถุจำนวน 72 ชิ้นวางอยู่ ภายในเวลา 6 ชั่วโมง ผู้ชมต่างนำวัตถุมากระทำต่อร่างกายของเธอ โดยเริ่มจากสิ่งเล็กน้อยจนกระทั่งเมื่อมีผู้เริ่มสร้างความเจ็บปวดด้วยการใช้กรรไกรตัดเสื้อผ้าและใช้กรีดเข้าที่คอของเธอ สถานการณ์ก็ดูรุนแรงและเลวร้ายมากยิ่งขึ้น เมื่อครบกำหนดเวลามารีน่าก็กลับมาชีวิตอีกครั้งและเดินออกไป ซึ่งการกระทำนี้ได้สร้างความกระอักกระอ่วนและความแตกตื่นให้กับผู้ชมอย่างมาก จากการแสดงนี้ทำให้เห็นถึงความเชื่อใจ ชีวิต และอำนาจของ

มนุษย์ เธอบอกว่า “รู้สึกเหมือนถูกฆ่าได้ทุกเมื่อตลอดการแสดงมันพิสูจน์ให้เราเห็นได้ว่า มนุษย์เมื่อตกอยู่ในสภาวะที่มีอำนาจมากกว่าคนอื่นมีแนวโน้มที่จะใช้กำลังหรือทำอันตรายเพื่อลดทอนค่าความเป็นมนุษย์ของอีกฝ่ายได้โดยไร้สามัญสำนึก”⁶

ภาพที่ 12 ผลงาน Rhythm 0, 1974

ที่มาจาก <https://www.inuth.com/trends/social-virals/this-artist-stood-for-6-hours-allowed-people-to-do-what-they-wanted-photos/>

เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561

ในชีวิตช่วงหนึ่งของมารีน่า เธอได้พบกับอูไล (Frank Uwe Laysiepen) และทั้งสองได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงสดชิ้นสำคัญไว้หลายชิ้น เช่น Rest Energy แบบทดสอบความเชื่อใจระหว่างมารีน่าและอูไล โดยด้านหนึ่ง อูไลง้างลูกธนูโดยใช้แรงทั้งหมดของตนโน้มไปด้านหลัง อีกด้านหนึ่งมารีน่าดึงคันธนูและพร้อมที่จะถูกปลิดชีพได้ทุกเมื่อ, Breathing In/Breathing Out การทดลองเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน โดยนำลักษณะการจู่โจมใช้สร้างสรรค์ผลงานที่อันตรายต่อชีวิตคือทั้งสองใช้ปากประกบกันแล้วแลกเปลี่ยนอากาศหายใจเป็นเวลา 17 นาที และการแสดงจบลงตรงที่ทั้งสองคนสลบไปเนื่องจากปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในร่างกายมากเกินไป, Imponderabilia ผลงานที่เรียบง่ายแต่ท้าทายผู้ชมด้วยการใช้ร่างเปลือยเปล่า ยืนหันหน้าเข้าหากันบริเวณทางเข้าแกลเลอรี หากผู้ชมต้องการเข้า-ออกจะต้องผ่านช่องว่างเล็กๆระหว่างร่างกายมนุษย์หญิงและชายนี้ และ Lovers ผลงานร่วมกันครั้งสุดท้ายของมารีน่าและอูไล หลังจากได้ใช้ชีวิตรัก

⁶ (PYRK.), "Marina Abramovic : เปลือยพฤติกรรมมนุษย์แบบแรง ชัด จัดเต็ม!", <https://minimore.com/b/jGCjx/7>.

และสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมกันมาเป็นเวลาหลายปีก็ถึงจุดที่ต้องเลิกลา ผลงานชิ้นนี้จึงเป็นเหมือนของที่ระลึกเนื่องในการจากลา นี้ ทั้งคู่เดินบนกำแพงเมืองจีนโดยมารีน่าเริ่มต้นจากทะเลเหลือง ฟูไลเริ่มต้นจากทะเลทรายโกบี สุดท้ายทั้งคู่จึงมาพบกันตรงจุดกึ่งกลางของกำแพงเมืองจีนแล้วกล่าวคำลา

ภาพที่ 13 ผลงานRest Energy, 1980

ที่มาจาก <http://www.artnet.com/artists/marina-abramovic%20C4%87/rest-energy-L-Ptn6mEwnlQqAriRoN5sw2> เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561

ภาพที่ 14 ผลงานBreathing In/Breathing Out, 1977

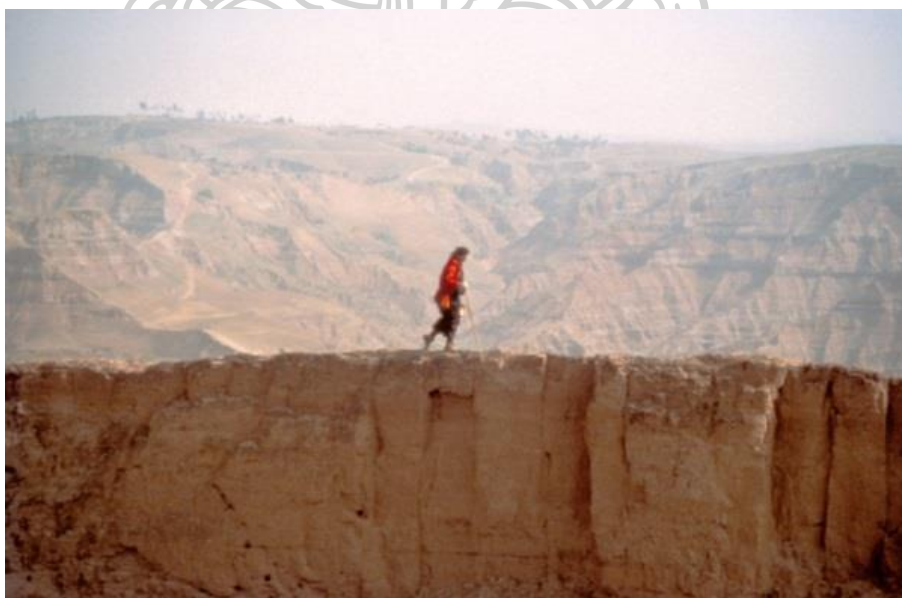
ที่มาจาก <https://zoowithoutanimals.com/2013/10/11/breathing-inbreathing-out/> เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561

ภาพที่ 15 ผลงานImponderabilia, 1977

ที่มาจาก <https://www.artbasel.com/catalog/artwork/56067/Marina-Abramovic-Ulay-Imponderabilia>

เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561

ภาพที่ 16 ผลงานLovers, 1988

ที่มาจาก <http://publicdelivery.org/marina-abramovic-the-lovers-the-great-wall-walk/>

เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561

ผลงานล่าสุดของมารีน่าเป็นหนึ่งในผลงานที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับข้าพเจ้ามากที่สุด อาจเพราะความเรียบง่ายที่เต็มไปด้วยความรู้สึก ความคิด และความหนักหนาของระยะเวลา ทำให้ผลงานชิ้นนี้ถือว่าเป็นผลงานที่ดีที่สุดในชีวิตศิลปินของเธอ งานศิลปะของมารีน่า อบราโมวิช ผลักดันพรมแดนระหว่างผู้ชมและศิลปิน เพื่อแสวงหาอารมณ์ร่วมอันท่วมท้นและสร้างความเปลี่ยนแปลงในผู้ชม ในงานปี 2010 อันลือลั่นของเธอ "ดิ อาร์ตติสต์ อีส ปริเซนต์" ("The Artist is Present"- "เชิญชมศิลปิน") เธอเพียงนั่งบนเก้าอี้หันหน้าเข้าหาผู้ชม วันละแปดชั่วโมง ผลลัพธ์ที่ได้ช่างทรงพลังสะท้อนอารมณ์ แต่เธอกำลังจะสร้างผลงานชิ้นยิ่งใหญ่ที่สุด มันคือสถาบันศิลปะที่มุ่งเน้นการทดลอง และการแสดงเรียบง่าย แต่แฝงความใส่ใจในรายละเอียด "จะไม่มีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้น ถ้าคุณเอาแต่ทำอะไรด้วยวิธีเดิมๆ" เธอกล่าว "วิธีของฉัน คือการทำให้ฉันหวาดกลัว สิ่งที่คุณไม่รู้จัก บุคลิก พื้นที่ที่ยังไม่เคยมีใครไป"⁷

ภาพที่ 17 ผลงาน The Artist is Present, 2010

ที่มาจาก https://www.moma.org/explore/inside_out/2010/06/03/marina-abramovic-the-artist-speaks/ เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561

⁷ "มารีน่า อบราโมวิช ศิลปะจากความเชื่อใจ ความอ่อนแอ และสายสัมพันธ์,"

https://www.ted.com/talks/marina_abramovic_an_art_made_of_trust_vulnerability_and_connection?language=th.

Chun Hua Catherine Dong

ชุน ฮัว แคทเธอริน ดง ศิลปินเชื้อสายจีนผู้พำนักอยู่ที่ประเทศแคนาดา เธอเป็นศิลปินศิลปะแสดงสดที่น่าจับตามองที่สุดคนหนึ่งในช่วงเวลานี้ ผลงานของเธอมักเกี่ยวข้องกับเพศชาติพันธุ์ และการอพยพย้ายถิ่นฐาน ซึ่งนอกจากศิลปะแสดงสดแล้ว ยังมีการใช้สื่ออื่นๆ ที่หลากหลาย เช่น ภาพถ่าย, วิดีโอ และศิลปะจัดวาง ผลงาน *Husbands and I* เป็นการสร้างสรรค์งานต่อเนื่องที่บอกเล่าและสะท้อนปัญหาของผู้หญิงจีนในฐานะภรรยาต่างชาติ โดยตัวงานเริ่มจากการที่เธอใส่ชุดประจำชาติจีนแล้วตระเวนถ่ายรูปกับผู้ชายแปลกหน้า ซึ่งข้อแม้คือทุกคนที่ให้ความร่วมมือจะต้องการเป็นสามีชั่วคราวของเธอภายในเวลาหนึ่งนาทีก่อน และภายในช่วงเวลาสั้นๆ นี้ผู้เข้าร่วมสามารถปฏิบัติกับเธอราวกับว่าเธอเป็นภรรยาจริงๆ ของพวกเขาได้ จากนั้นแคทเธอรินต่อยอดผลงานนี้ด้วยการนำภาพถ่ายมาสร้างเป็นผลงานศิลปะจัดวาง โดยติดตั้งภาพถ่ายที่มีมานสีแดงกัน ภายในห้องติดตั้งเตียงนอนและจอฉายภาพวิดีโอของเธอกับผู้ชมในบทบาทสามีชั่วคราวบนพื้นที่เตียงนั้น นับว่าเป็นการต่อยอดผลงานศิลปะแสดงสดที่น่าสนใจและมีการซ้อนทับกันของความหมายหลายอย่างในผลงานเพียงหนึ่งชิ้น

ภาพที่ 18 ผลงาน *Husbands and I*, 2012

ที่มาจาก <http://chunhuacatherinedong.com/portfolio/husbands-and-i/>

เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2561

นอกจากนี้ยังมีผลงานที่น่าสนใจอื่นๆ เช่น The Lost Twelve Years ใช้สัญลักษณ์อย่างปิ่น หมักจีน และภาพวาดสไตล์จีน มาสร้างผลงานศิลปะแสดงสดที่พูดถึงความเจ็บปวดเนื่องจากสถานะของตนในฐานะผู้อพยพหรือชนกลุ่มน้อยในสังคม, Red baby ผลงานภาพถ่ายที่สื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมา โดยให้ตัวเองกลายเป็นเด็กทารกสีแดงที่รายล้อมไปด้วยแม่ชาวจีนและพ่อชาวตะวันตก

ภาพที่ 19 ผลงาน The Lost Twelve Years (I), 2013

ที่มาจาก <http://chunhuacatherinedong.com/portfolio/the-lost-twelve-years/>

เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2561

ภาพที่ 20 ผลงาน Red baby, 2013

ที่มาจาก <http://chunhuacatherinedong.com/portfolio/red-baby/>

เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2561

อารยา ราษฎร์จำเริญสุข

อารยา ราษฎร์จำเริญสุข เกิดเมื่อปีค.ศ. 1957 เป็นศิลปินหญิงของไทยที่อ่านกวี อ่านกลอน พูดภาษาไทยและพูดภาษาอังกฤษกับศพไร้ญาติในผลงานวิดีโออาร์ตของเธอในช่วงปีพ.ศ. 2543-2551 เช่น ‘Conversation with Death on Life’s First Street’ (2548) เธอแสดงเป็น อาจารย์สอนหนังสือ และให้ศพเป็นนักเรียน เธอกล่าวต้อนรับศพเป็นภาษาไทย และ ‘The Class I, II และ III’ (2549) เธอบรรยายเป็นภาษาอังกฤษให้ศพฟัง หัวข้อที่เธอบรรยายเป็นเรื่อง ความตาย และเธอก็ได้พยายามที่จะสนทนากับร่างที่ไร้ชีวิตของนักเรียนด้วย เธอตั้งใจที่จะตรวจสอบทัศนคติที่มีต่อความตายและชีวิตหลังความตาย⁸

ภาพที่ 21 ผลงาน The Class, 2005

ที่มาจาก <http://www.sadubb.com/archives/159>

เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2561

แม้ผลงานของอารยา ราษฎร์จำเริญสุข มักจะนำเสนอความเรียบง่าย ทว่ากลับเต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่หนักแน่นและสร้างแรงปะทะกับผู้ชมได้อย่างเหลือเชื่อ ทั้งเรื่องราวของความตายและความรักจากประสบการณ์และความทรงจำของศิลปินเอง นอกจากผลงานช็อกกิ้งข้างต้น

⁸ Thossathip, "ศิลปินกับการใช้เสียงกับงานศิลปะการแสดง: อารยา ราษฎร์จำเริญสุข และ มาคัส โคทท์," <http://www.sadubb.com/archives/159>.

ข้าพเจ้ามีความประทับใจในผลงานชื่อJaonua: The Nothingness (King of Meat: The Nothingness) ที่ล่าสุดได้จัดแสดงในเทศกาลศิลปะSingapore biennale 2018 โดยผลงานเป็นวิดีโอจัดวาง 5 ช่อง ซึ่งภาพที่ฉายมีตั้งแต่ภาพสัตว์ที่ถูกฆ่า ภาพของศิลปิน และภาพสัตว์เลี้ยง ภาพและเสียงจากวิดีโอจะให้ความรู้สึกขัดแย้งกันในตอนแรก แต่เมื่อใช้เวลาอยู่ในพื้นที่จัดแสดง ผู้ชมจะสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวที่ซ่อนอยู่ภายในงานได้ โดยมีทั้งความตาย เพศ และชีวิต

ภาพที่ 22 ผลงาน Jaonua: The Nothingness (King of Meat: The Nothingness), 2016

ที่มาจาก <https://lavieenroad.com/2016/11/22/singapore-biennale-2016/>

เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2561

บทที่ 3

กระบวนการและขั้นตอนการสร้างสรรค

กระบวนการและขั้นตอนการสร้างสรรคทางทัศนศิลป์ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในเชิงปฏิบัติ ควบคู่ไปกับการพัฒนาสร้างสรรคในเชิงความคิด โดยนำเสนอผ่านสื่อทางทัศนศิลป์ในแขนงต่างๆ

ในผลงานวิทยานิพนธ์นี้สามารถแบ่งกระบวนการและขั้นตอนการสร้างสรรคออกเป็น 2 ระยะเวลา ดังนี้

1. ระยะเวลาก่อนวิทยานิพนธ์
2. ระยะเวลาวิทยานิพนธ์

ระยะก่อนวิทยานิพนธ์

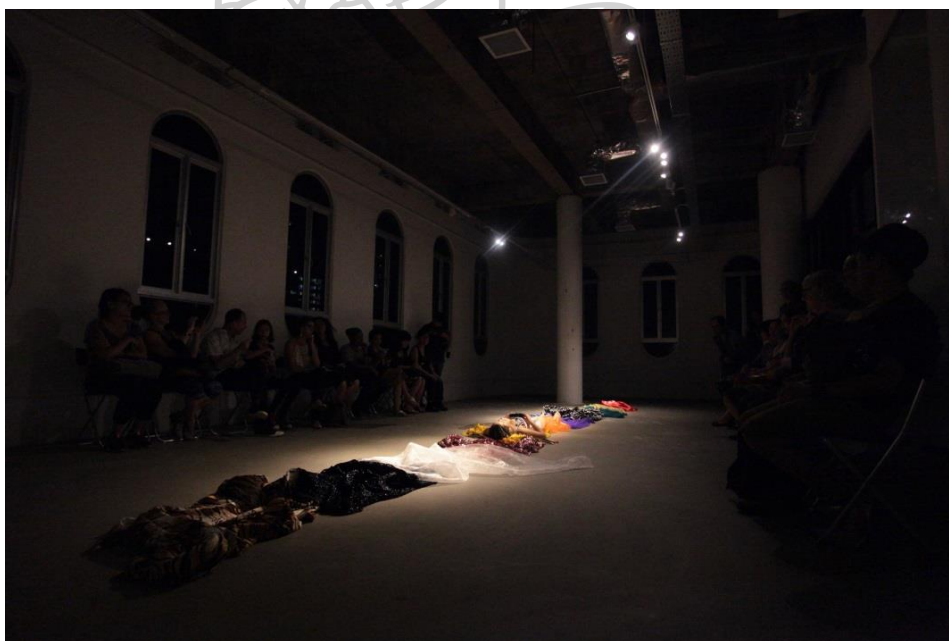
สืบเนื่องจากการได้รับเชิญให้ไปแสดงผลงานศิลปะแสดงสดในเทศกาล Future Of Imagination ครั้งที่ 10 ณ ประเทศสิงคโปร์ ในช่วงเวลาระหว่างวันที่ 21 – 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ทำให้มีโอกาสสร้างสรรคผลงานมีชื่อว่า Reflection: Closer เป็นผลงานศิลปะแสดงสดเชิงทดลองที่เคยทดลองทำมาก่อนหน้านี้ครั้งหนึ่งที่ประเทศไทย โดยจุดเริ่มต้นของผลงานมาจากความต้องการทดลองวิธีการสร้างสรรคผลงานศิลปะแสดงสดที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมโดยตรง เพื่อค้นหาผลลัพธ์และผลสะท้อนจากการกระทำระหว่างตัวศิลปินกับผู้ชม หรือแม้กระทั่งจากการกระทำระหว่างผู้ชมด้วยกันเอง ในบริบทของผู้คนและพื้นที่ที่ต่างออกไป

ภาพที่ 23 โปสเตอร์เทศกาล Future Of Imagination ครั้งที่ 10

ในผลงานชิ้นนี้ใช้ผ้าและเก้าอี้เป็นวัสดุหลักในการทำงาน โดยออกแบบโครงสร้างการ แสดงออกและตำแหน่งของผู้ชมกับตัวศิลปินเอาไว้พอสังเขป ซึ่งวัสดุที่เป็นผ้าทั้งหมดถูกจัดเตรียมไป จากประเทศไทย โดยเลือกจากสีและพื้นผิวที่หลากหลาย พื้นที่ในการแสดงเป็นห้องสีขาว จึงใช้การ จัดไฟแทนที่แสงธรรมชาติและเลือกใช้เก้าอี้จำนวนประมาณ 20 ตัว วางเป็นแนวยาวชิดผนังห้องเป็น สองแถวคนละด้าน แล้วจัดวางผ้าลงบนพื้นที่ว่างตรงกลางห้องเป็นแนวยาว

เริ่มต้นด้วยการนอนอยู่ตรงกลางห้อง เมื่อผู้ชมเข้ามานั่งที่เก้าอี้จนครบแล้ว จึงเริ่มนำกล้อง ฟิล์มขนาดเล็กขึ้นมาถ่ายภาพตัวเองและส่งให้ผู้ชมถ่ายต่อกันไปเรื่อยๆในระหว่างที่ชมผลงาน เพื่อ บันทึกภาพที่จะสะท้อนมุมมองของผู้ชมได้ผ่านภาพถ่าย จากนั้นนำผ้าขึ้นมาสวมที่ละชิ้นพร้อมกับเดิน ไปมา แล้วพูดคำว่า “Closer” พร้อมภาษากายที่สื่อให้ผู้ชมเคลื่อนที่มาข้างหน้า โดยการกระทำจะ ดำเนินไปอย่างช้าๆจนกระทั่งจบลงเมื่อผ้าที่อยู่บนพื้นถูกสวมลงบนร่างกายและผู้ชมกับผู้แสดงอยู่ใน ลักษณะที่ใกล้ชิดกัน เมื่อการแสดงจบลง ผลตอบรับจากผู้ชมจึงอยู่ในระดับที่เป็นที่น่าพอใจ เพราะ ด้วยบริบทของสังคมที่ค่อนข้างเปิดของสิงคโปร์และพื้นฐานความเข้าใจศิลปะของผู้คนทำให้การ ร่วมมือกันทำกิจกรรมเกิดขึ้นได้ไม่ยาก อีกทั้งยังพยายามทำความเข้าใจและตีความการกระทำต่างๆ อย่างหลากหลายตามมา

ภาพที่ 24 ภาพผลงาน Reflection: Closer ก่อนเริ่มการแสดง

ภาพที่ 25 ภาพผลงาน Reflection: Closer

แม้การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงสดในครั้งนี้จะเรียกได้ว่าประสบความสำเร็จทั้งในแง่ของความชื่นชอบของผู้ชมและผู้จัดงาน และในแง่ของการทดลองเทคนิคตามที่ได้ตั้งใจไว้ในตอนแรก ทว่าสิ่งที่ขาดหายไปคือความหมาย เนื่องจากจุดประสงค์เริ่มต้นคือการทดลองวิธีการด้านเทคนิคโดยไม่มุ่งเน้นในเรื่องความหมาย แต่เมื่อผลงานจบลงก็พบว่าเกิดความหมายที่คลุมเครือตามมามากมาย ทำให้กลับมาทบทวนว่าแท้จริงแล้ว ข้าพเจ้าได้ให้ความหมายอะไรกับการกระทำนี้ หรือสิ่งที่ถูกแฝงอยู่ในการกระทำทั้งหมดนั้นคืออะไร

จนกระทั่งข้าพเจ้าได้รับเชิญไปแสดงผลงานศิลปะแสดงสดในเทศกาลXian International Performance Art Festival ครั้งที่ 3 ณ เมืองซีอาน ประเทศจีน ในระหว่างวันที่ 15 – 22 เมษายน พ.ศ.2559 ในครั้งนี้จึงต้องการเริ่มต้นสร้างงานด้วยความหมายและยังคงให้ความสนใจเรื่องการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม ‘อิงกวาง’ คือการละเล่นพื้นบ้านที่เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน

Reflection: Shooting the deer ในครั้งนี้ สิ่งแรกเมื่อนึกถึงการละเล่นนี้คือความสุขที่มาพร้อมกับความเจ็บปวด ด้วยรูปแบบการเล่นที่ผู้เล่นจะต้องสลับสับเปลี่ยนหน้าที่กันเป็นทั้งเหยื่อและผู้ล่า แต่ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใด เราต่างล้วนสนุกสนานกับการเป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ซึ่งจุดจบของยิงกว้างคือการเลิกเล่นเมื่อผู้เล่นไม่สามารถเล่นต่อได้ นั่นทำให้เกิดการเชื่อมโยงแนวความคิดของการละเล่นนี้กับมัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลางในหลักศาสนาพุทธ

ภาพที่ 26 ภาพโปสเตอร์เทศกาลXian International Performance Art Festival ครั้งที่ 3

สถานที่จัดแสดงผลงานในครั้งนี้คือXiang Xishi Center For Contemporary Art มีลักษณะเป็นห้องโล่งกว้าง วัสดุหลักที่ใช้คือลูกบอลยางขนาดเล็กจำนวนประมาณ 20 ลูก เริ่มต้นด้วยการที่สร้างกรอบสี่เหลี่ยมโดยใช้เทปขาวติดลงบนพื้น เพื่อเป็นขอบเขตพื้นที่สนาม จากนั้นโยนลูกบอลพลาสติกที่ซ่อนไว้ในเสื้อผ้าที่สวมอยู่ออกไปให้ผู้ชม และสั่งให้ผู้ชมโยนกลับมาให้โดนที่ตัวด้วยคำว่า “shoot me”

หลังจากผ่านการสร้างสรรค์ผลงานเชิงทดลองทั้งสองชิ้น ทั้ง Reflection: Closer และ Reflection: Shooting the deer ทำให้ได้บททวนและข้อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาต่อยอดเป็นผลงานวิทยานิพนธ์ คือการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อพื้นถิ่น และนำเสนอผ่านผลงานศิลปะแสดงสดที่ผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมได้

ภาพที่ 27 ภาพผลงาน Reflection: Shooting the deer

ระยะวิทยานิพนธ์

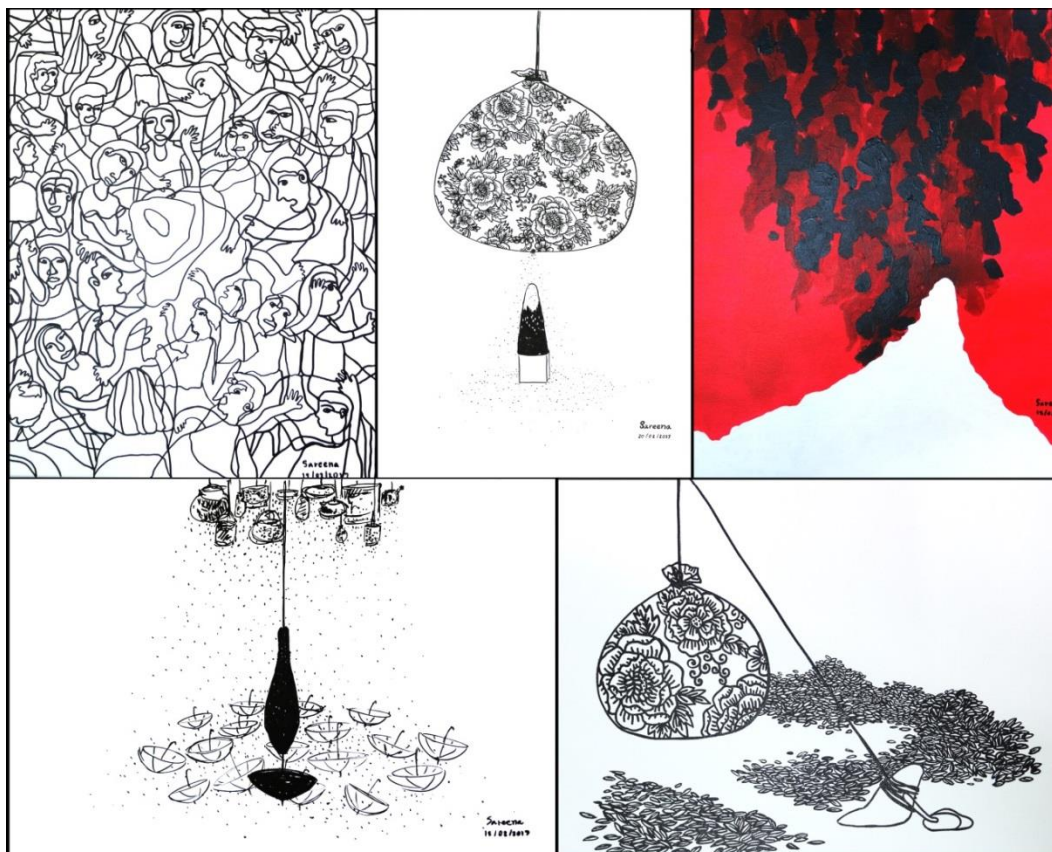
ขั้นตอนการวางแผนโครงการ

เนื่องด้วยรูปแบบการเรียนในแผนก.1 เปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเริ่มต้นสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ได้ตั้งแต่ภาคการศึกษาแรก จึงทำให้วางแผนโครงการเอาไว้ตั้งแต่ต้นปีการศึกษา และเลือกที่จะพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานทั้ง 5 ชุดไปพร้อมกัน โดยขั้นตอนการวางแผนโครงการสามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

การสำรวจความคิดของตนเอง

จุดเริ่มต้นของการทำงานคือการสำรวจความคิดของตนเองเพื่อที่จะใช้เวลาพิจารณาในสิ่งที่สนใจและต้องการนำมาพัฒนาเป็นผลงานวิทยานิพนธ์ โดยเริ่มต้นที่ปัญหาของตนเองที่มีต่อเรื่องเพศ เนื่องจากเกิดความสับสนขึ้นภายในจิตใจเกี่ยวกับความขัดแย้งทางความคิดของตนเอง ด้วยความเชื่อที่ถูกสั่งสอนในฐานะผู้หญิงที่จะต้องปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมของบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด เช่นการปลูกฝังว่าชีวิตที่ดีขึ้นอยู่กับเพศชายหรือการเลือกคู่ครองที่ดีเท่านั้น และอวัยวะเพศเปรียบเสมือนสิ่งนำโชค แต่ทว่าเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป เพศหญิงได้รับการศึกษาและสามารถประกอบอาชีพเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัว คำถามคือ ด้วยแนวคิดตามความเชื่อที่ขัดแย้งกับสภาวะในปัจจุบัน เช่นนี้ ความเชื่อหรือขนบธรรมเนียมเหล่านี้ยังคงจำเป็นอยู่หรือไม่ เราในฐานะผู้ที่อยู่ตรงกลางระหว่างความเชื่อและความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ควรเลือกเชื่อและปฏิบัติตามสิ่งใด

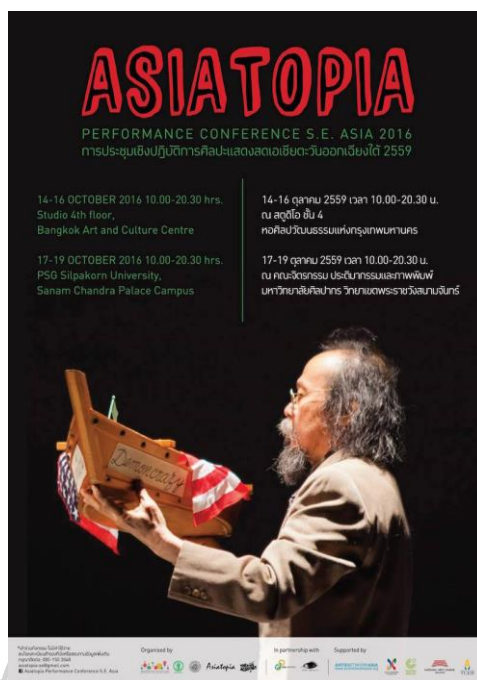
เมื่อค้นพบความสนใจของตนเอง จึงทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัฒนธรรมภูไท โดยการกลับไปยังบ้านเกิดเพื่อเก็บข้อมูล ทั้งจากข้อมูลส่วนตัวของครอบครัวและข้อมูลจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ชาวภูไทในหมู่บ้าน จากการเก็บข้อมูลก่อให้เกิดภาพร่างของโครงการ ซึ่งมาจากหลากหลายแนวความคิด เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ผ้าถุงของเพศหญิงที่สัมพันธ์กับข้อห้ามของเพศชาย ข้อปฏิบัติบางอย่างในพิธีแต่งงานที่แฝงความหมาย และการประพาศิตนในฐานะภรรยาที่ดี เป็นต้น ซึ่งเมื่อนำเอาข้อมูลมาวิเคราะห์ผนวกเข้ากับความสนใจด้านการสร้างผลงานศิลปะแสดงสดที่มีอยู่เดิม ผลที่ได้คือภาพร่างผลงานทั้ง 5 ชุดโดยสังเขปเพื่อที่จะนำไปพัฒนาต่อไป

ภาพที่ 28 ภาพร่างผลงานในวิทยานิพนธ์

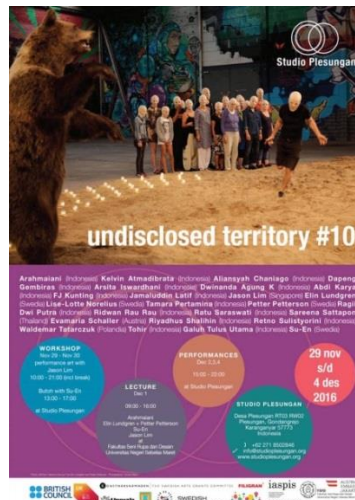
การวางแผนเพื่อจัดแสดงผลงาน

ศิลปะแสดงสดเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทดลองสร้างสรรค์ผลงานในสถานที่จริงต่อหน้าผู้ชมจริงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การมองหาสถานที่ ผู้คน และโอกาสที่จะแสดงผลงานจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์นี้ ในช่วงเวลาของการจัดทำทั้ง 4 ภาคการศึกษา มีความต้องการที่จะจัดแสดงทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อศึกษาพฤติกรรมที่แตกต่างกันของผู้ชมเมื่อตัวผลงานอยู่ในบริบทของสถานที่ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้เกิดการติดต่อกับเทศกาลและผู้จัดกิจกรรมทางศิลปะในที่ต่างๆ รวมถึงการได้รับเชิญโดยตรงจากพื้นที่ทางศิลปะเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม ในครั้งแรกได้รับการติดต่อให้เข้าร่วมในเทศกาลAsiatopia Performance conference S.E. Asia 2016 ซึ่งจัดขึ้นที่หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครและมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม จึงเลือกที่จะทดลองสร้างผลงาน ‘หมานเจ้าหมานนาย’ ในเทศกาลนี้เป็นครั้งแรก

ภาพที่ 29 โปสเตอร์เทศกาลAsiatopia Performance conference S.E. Asia 2016

ต่อมาได้รับเชิญจากเทศกาลUndisclosed Territory ครั้งที่ 10 เพื่อแสดงผลงานศิลปะแสดงสด ณ เมืองโซโล ประเทศอินโดนีเซีย โดยในครั้งนี้เลือกแสดงผลงาน 'Closer' จากนั้นข้าพเจ้าได้รับเลือกให้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนศิลปินระหว่างประเทศไทยและประเทศนอร์เวย์ ชื่อโครงการ 'It's personal' และครั้งนี้เปิดโอกาสให้ได้แสดงผลงานศิลปะแสดงสดมากกว่าสามครั้งในประเทศไทยและอีกสองครั้งที่ประเทศนอร์เวย์ในปีต่อมาในชื่อโครงการIt's personal part II: nothing personal โดยได้แสดงผลงาน 'หมานเจ้าหมานนาย' 'Sit on me' และ 'Closer' ในโครงการนี้ต่อมาข้าพเจ้าถูกเชิญเพื่อเป็นศิลปินพำนักที่Extantation ในจังหวัดเชียงใหม่เป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ พร้อมทั้งแสดงผลงานศิลปะแสดงสดในช่วงท้ายของการพำนัก ทำให้เกิดจุดเริ่มต้นของผลงาน 'Cleaner' จากนั้นได้รับการติดต่อจากผู้จัดนิทรรศการที่โรงแรมสรรพทองหล่อเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงสด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนิทรรศการภาพถ่ายTimemaker โดยศิลปินชาวโปแลนด์ ชูชาน่า โควาลสกา โดยเลือกที่จะสร้างสรรค์ผลงาน 'สาวภูไท' ที่สามารถเชื่อมโยงกับเวลาชีวิตที่ผูกพันกับวัฒนธรรมของตนเอง

ภาพที่ 30 โปสเตอร์เทศกาลUndisclosed Territory ครั้งที่ 10

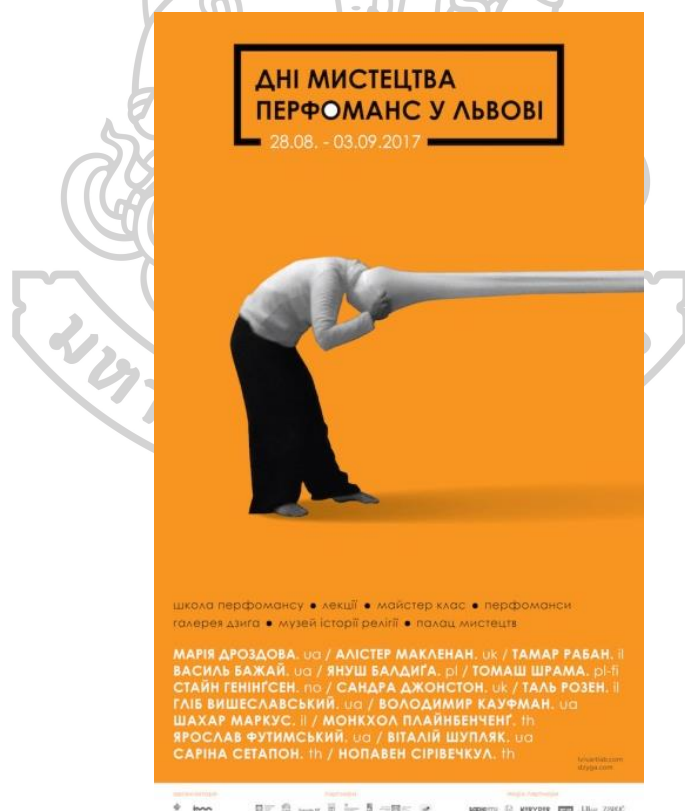

ภาพที่ 31 โปสเตอร์โครงการIt's personal

ภาพที่ 32 โปสเตอร์งานExtantation performance space Opening

ในภาคการศึกษาที่ 3 ของการเรียน ได้รับเชิญให้ไปแสดงผลงานในทวีปยุโรปมากกว่า 7 ครั้ง ใน 5 ประเทศ โดยผ่านการติดต่อประสานของคุณนพวรรณ สิริเวชกุล โดยมีศิลปินไทยสามคน ประกอบด้วย มงคล เปลี่ยนบางช้าง นพวรรณ สิริเวชกุล และข้าพเจ้า ซึ่งได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนจากBlur borders และจากผู้จัดเทศกาลบางส่วน ในครั้งนี้ได้แสดงผลงาน ‘Cleaner’ ‘Closer’ และผลงานเชิงทดลองอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ โดยมีเทศกาลที่ได้เข้าร่วมดังนี้ Cooking Performance event เมืองมอร์เนอร์ ประเทศอังกฤษ, Collaborate improvisation performance เมืองโนเวแฮมส์กี ประเทศสโลวาเกีย, Transart communication 2017 เมืองกาลันตา ประเทศสโลวาเกีย, Days of performance in Lviv 2017 เมืองเลอวีฟ ประเทศยูเครน, Performance Art Meeting เมืองลublin ประเทศโปแลนด์, Precise: fine setting*2 เมืองบรุคโบรล ประเทศเยอรมนี และ PAErsche Sharing 567h เมืองโคโลญ ประเทศเยอรมนี

ภาพที่ 33 โปสเตอร์เทศกาลDays of performance in Lviv 2017

Galeria Labirynt
ul. ks. J. Popieluski 5, Lublin, www.labirynt.com

**PERFORMANCE
ART MEETING**

Mongkol Plienbangchang
Sareena Sattapon
Nopawan Sirivejkul

7-8.09.2017
wstęp wolny

Program:

7.09.2017 (czwartek), godz. 18.00
spotkanie z artystami

8.09.2017 (piątek), godz. 18.00
pokazy performansów
/// Mongkol Plienbangchang, Sareena Sattapon,
Nopawan Sirivejkul
/// Pracownia Sztuki Performance: Kadidia Ba,
Candy Cyan, Paulina Prokopiuk, Bernadetta
Szymoniak, Olga Winiarczyk, Aneta Winiarska

ภาพที่ 34 โปสเตอร์งาน Performance Art Meeting

PROGRAMMÜBERSICHT		> sharing 576 h <	
FR 1.9.	Frank Homeyer DE		
SA 2.9.	Evamaria Schaller AT/DE & Simohammed Fettaka MA		
SO 3.9.	Christiane Obermayr DE		
MO 4.9.	Rolf Hinterecker AT/DE		
DI 5.9.	Carola Willbrand DE		
MI 6.9.	Mark Met NL/DE		
DO 7.9.	Carliotta Oppermann DE		
FR 8.9.	Anja Pionka DE		
SA 9.9.	Iika Theurich DE	SA 9.9.	BLUE SATURDAY
SO 10.9.	Delphine Richer FR		Blauer Abend, ein Stadtfest in Köln-Nippes. PAErsche wird beamen an Wände, Giebel, Ecken der Galerie.
MO 11.9.	Rolf Schulz DE		
DI 12.9.	Susanne Helmes DE		
MI 13.9.	Michael Dick DE		
DO 14.9.	Marita Bullmann DE		
FR 15.9.	Constantin Leinhardt DE		
SA 16.9.	Jörn Bumester & Anja Ibsch DE	SA 16.9.	AUSGEFLOGEN Stadtwanderung
SO 17.9.	Natthaphon Chaiworawaj TH		START 15:00h Ebertplatzpassagen Ebertplatz 3, D-50668 Köln
MO 18.9.	Anne-Louise Hoffmann DE		ZIEL 18:00h Galerie Koppelman Baudirektions S, D-50733 Köln
DI 19.9.	Michael Barrett US		Standortanfragen unter: Mobil +49 176 42996400
MI 20.9.	Thomas Reul DE		
DO 21.9.	Aor Nopawan, Sareena Sattapon & Mongkol Plienbangchang TH		
FR 22.9.	Waltraud Caspari-Philips DE		
SA 23.9.	Irmgard Himstedt DE	SA 23.9.	MAPPING IN NIPPES
SO 24.9.	Elke Mark DE		Performances auf Plätzen, Parks, Hinterhöfen... in Nippes. Standortanfragen unter: Mobil +49 172 6038288

ภาพที่ 35 โปสเตอร์เทศกาลPAErsche Sharing 567h

สร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงสด

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงสดสามารถเป็นได้ทั้งในรูปแบบฉับพลันหรือเกิดจากการวางแผน สำหรับข้าพเจ้ามักจะใช้การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงสดในรูปแบบของการวางแผนจนออกมาเป็นการสร้างข้อจำกัดให้กับการกระทำต่างๆ ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การสร้างกิจกรรมที่ผู้ชมสามารถมีปฏิสัมพันธ์ได้ หลังจากได้ภาพร่างของผลงาน รวมทั้งสถานที่และเวลาที่จะจัดแสดงแล้ว จึงเริ่มเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงสดในแต่ละชิ้น ซึ่งโดยส่วนมากจะใช้วัสดุที่ถูกจัดเตรียมไว้อยู่แล้ว โดยในผลงานบางส่วนได้ทดลองใช้วัสดุที่สามารถหาได้ตามพื้นที่ที่จัดแสดง ต่อมาจึงเป็นการจัดเตรียมสถานที่และเริ่มทำการแสดงสด ซึ่งผลงาน 1 ชุดอาจถูกจัดแสดงมากกว่า 1 ครั้ง ถือเป็น การสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานไปพร้อมกับการทดลองสร้างสรรค์ในบริบทที่เปลี่ยนไป

วิเคราะห์ผลงานและพัฒนาต่อยอด

ในเทศกาลศิลปะมักจะมีการจัดกิจกรรมการสนทนาระหว่างศิลปิน ผู้จัดงาน และผู้ชม ทำให้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกและความเข้าใจของผู้ชมในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์จึงทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผลงาน ส่งผลให้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงสดครั้งต่อมาถูกปรับเปลี่ยนรายละเอียดด้านวัสดุหรือการกระทำ และการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางในรูปแบบของนิทรรศการโดยยังคงแนวความคิดหลักในการสร้างสรรค์เอาไว้

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

แบ่งออกเป็น 5 ชุดได้แก่

1. Closer

ผลงานชิ้นนี้ถูกสร้างสรรค์และพัฒนาขึ้นทั้งหมด 4 ครั้ง โดยสามารถแบ่งกระบวนการทำงานออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

สำรวจความคิดเพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์

เริ่มต้นจากการนำผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์มาพัฒนาต่อทั้งทางด้านแนวความคิดและด้านกายภาพของงาน ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพิจารณาการกระทำในผลงานชิ้นนี้ เช่น การสวมผ้าแล้วไต่ข้ามหัวผู้ชม สอดคล้องกับความหมายเชิงวัฒนธรรมของชาวภูไทที่เชื่อว่าการลอดใต้ผ้าถุง

หรือแม้แต่ราวตากผ้าเป็นสิ่งที่ผิดปกติสำหรับเพศชาย เพราะเปรียบได้กับการอยู่ใต้อำนาจของเพศหญิง ในขณะที่เดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาวภูไทกับผ้าถูงที่เปรียบเสมือนวัตถุในการแสดงอำนาจทางเพศ เมื่อนำผลงานชิ้นนี้ไปแสดงในพื้นที่อื่นๆ เช่นที่ประเทศอินโดนีเซีย จึงเลือกที่จะปรับเปลี่ยนวัสดุเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับพื้นที่บริบทใหม่ โดยเชื่อมโยงแนวคิดของการใช้ผ้าถูงกับการใช้ผ้าบาติกของประเทศอินโดนีเซีย

จัดการวัสดุ

วัสดุที่เลือกใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ วัตถุสำหรับผู้ชม และวัตถุสำหรับผู้แสดง โดยวัตถุสำหรับผู้ชมนั้นได้แก่ แก้วอ้อ ซึ่งจำนวนที่ใช้จะถูกปรับเปลี่ยนไปตามจำนวนผู้ชม ส่วนวัตถุสำหรับผู้แสดงได้แก่ วัสดุที่ใช้สวมขณะแสดง และชุดสำหรับใส่ก่อนเริ่มแสดง ซึ่งวัสดุทั้งสองอย่างจะมีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา เพื่อเป็นการทดลองและพัฒนา รูปแบบของผลงานโดยใช้วัสดุเป็นตัวนำ ในครั้งแรกข้าพเจ้าใช้ผ้าบาติกที่มีความหมายในเชิงพื้นที่เฉพาะ ในประเทศอินโดนีเซีย คโดยผ้าจะถูกแบ่งเป็นชิ้นความยาวผืนละ 200 เซนติเมตร จากนั้นเจาะรูโดยใช้กรรไกรบริเวณกึ่งกลางของผ้าแต่ละผืน และใช้ชุดว่ายน้ำเป็นชุดสำหรับใส่ก่อนเริ่มแสดง เนื่องจากสามารถเชื่อมโยงได้กับลักษณะท่าทางในการแสดงที่ในบางจังหวะคล้ายกับการว่ายน้ำ

ในครั้งต่อมาได้มีการเปลี่ยนไปใช้หนังสือพิมพ์เป็นวัสดุหลัก เนื่องจากตัวหนังสือพิมพ์ให้ความหมายถึงความเป็นปัจจุบันของข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งยังสามารถบ่งบอกสถานที่ที่มีการแสดงเกิดขึ้นได้ โดยหนังสือพิมพ์ที่ใช้ในครั้งนี้เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของเมืองเลอวีฟ ประเทศยูเครน ซึ่งมีขนาดเล็ก ทำให้ต้องใช้เทปกาวต่อกระดาษหนังสือพิมพ์เข้าด้วยกันให้เป็นผืนใหญ่หลากหลายขนาด และในครั้งที่สามได้ทำการปรับเปลี่ยนวัสดุหลักเป็นผ้าย่นลายดอกโบตั๋น ทั้งในส่วนที่ใช้สวมระหว่างการแสดง และในส่วนของชุดที่ใส่ก่อนเริ่มการแสดง โดยนำผ้าย่นมาตัดแบ่งเป็นชิ้นในขนาดที่แตกต่างกันและเจาะรูเช่นเดียวกับการแสดงในครั้งแรก โดยผ้าชนิดนี้มักจะนำมาทำเป็นพุกนอน ซึ่งในอดีตเป็นที่นิยมมากในพื้นที่ต่างจังหวัด ทั้งยังสามารถเชื่อมโยงกับความหมายของการมีอยู่ของผ้าชนิดนี้ในพื้นที่ประเทศไทย เนื่องจากรูปแบบของผ้ามาจากประเทศจีนทำให้เห็นถึงการเดินทางและการเปลี่ยนผ่านของวัฒนธรรมที่ซึ่งมีวัตถุเป็นตัวแทน คล้ายกับการอพยพย้ายถิ่นฐานของผู้คน ซึ่งชาติพันธุ์ภูไทที่มีการเดินทางในลักษณะเดียวกัน

ครั้งสุดท้ายของการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ มีการลงพื้นที่เข้าไปในหมู่บ้านเพื่อขอยืมผ้าถุงจากญาติและชาวบ้านมาใช้เป็นวัสดุหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน เนื่องจากต้องการให้การกระทำในผลงานชิ้นนี้กลับเข้ามาสู่แรงบันดาลใจจากชนบเกี่ยวผ้าถุงของชาวภูไทอย่างตรงไปตรงมามากขึ้น

ภาพที่ 36 วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 37 การลงพื้นที่เพื่อขอยืมผ้าถุงเพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งสุดท้าย

สำรวจและจัดเตรียมสถานที่

ในการแสดงผลงานแต่ละครั้ง สถานที่ถือเป็นตัวแปรสำคัญต่อการสร้างสรรค์เอกลักษณ์เช่นเดียวกับกับแนวความคิดและวัสดุ ครั้งแรกของการแสดงผลงานชิ้นนี้เกิดขึ้นที่สตูดิโอพลาสุงัน เมืองโซโล ประเทศอินโดนีเซีย ด้วยลักษณะของงานชิ้นนี้ที่ต้องการให้ผู้ชมเข้าร่วมกิจกรรม จึงเลือกพื้นที่บริเวณเวทีกลางแจ้งเป็นพื้นที่สำหรับการแสดงสด โดยจัดวางเก้าอี้เป็นแนวยาวสองแถวที่ขอบเวทีและวางผ้าที่เตรียมไว้ที่จุดกึ่งกลางเวทีเป็นแนวยาวเช่นเดียวกัน

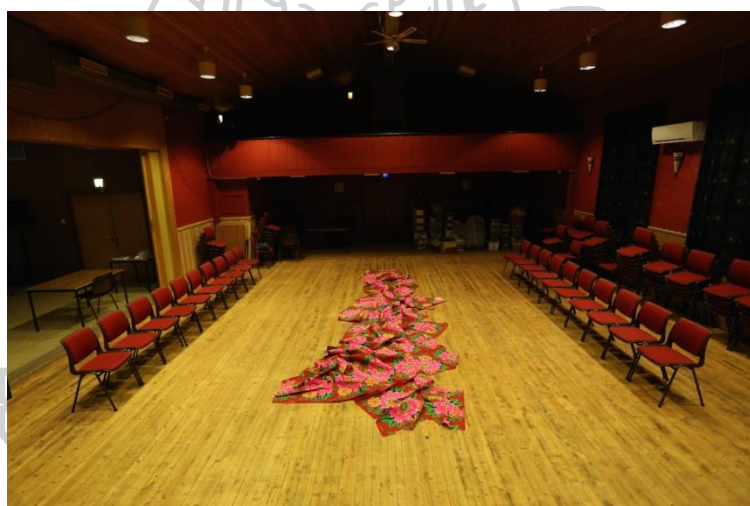
ในครั้งที่สองของการแสดงผลงาน เลือกใช้บริเวณส่วนของร้านอาหารที่เป็นชั้นสองของอาคารแกลเลอรี โดยจัดวางเก้าอี้ที่ได้จากภายในร้านเป็นแถวแนวยาวตามความยาวของห้อง จากนั้นทดลองสร้างบรรยากาศและเสียงในบริเวณที่จะจัดแสดงด้วยการขยำกระดาษหนังสือพิมพ์แล้วจัดวางลงบนพื้นห้องในลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้า และในครั้งที่สามของการแสดงถูกจัดขึ้นในอาคารโรงละครเอนกประสงค์ของหมู่บ้านลองวา เมืองออละฮุน ประเทศนอร์เวย์ แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงวัสดุหลักแต่การจัดวางเก้าอี้และผ้าที่ใช้สวมยังคงรูปแบบเดิม คือจัดวางเก้าอี้เป็นแนวยาวและวางผ้าไว้ที่กึ่งกลางห้องจัดแสดง

ภาพที่ 38 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 1

ภาพที่ 39 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 2

ภาพที่ 40 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 3

สร้างสรรค์การแสดงสด

รูปแบบของการแสดงทั้งสามครั้งตั้งอยู่บนพื้นฐานเดียวกันคือการเริ่มต้นด้วยระยะทางที่ห่างกันระหว่างผู้ชมกับผู้แสดงและจบลงด้วยการทำลายช่องว่างนั้นลง ซึ่งในการแสดงสดแต่ละครั้งล้วนมีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป โดยในครั้งแรกและครั้งที่สามมีลักษณะการกระทำที่เหมือนกันคือ เริ่มต้นจากการนอนอยู่ตรงกึ่งกลางของพื้นที่แสดง ผู้ชมจะนั่งอยู่บริเวณเก้าอี้ที่จัดวางเอาไว้ จากนั้นจึงเริ่มเดินพร้อมกับนำผ้าที่วางไว้มาสวมที่ร่างกายที่ละผืน ขณะเดียวกันก็พูดคำว่า “Closer” เพื่อให้ผู้ชมเคลื่อนตัวมาด้านหน้า และเมื่อระยะห่างหดสั้นลงทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมกับผู้แสดงและ

ผู้ชมด้วยตัวเอง เปลี่ยนบริบทของผู้ชมให้กลายเป็นผู้แสดงโดยไม่รู้ตัวจนกระทั่งจบการแสดงลงด้วย
ช่องว่างระหว่างบุคคลที่หายไป พร้อมกับการเปลี่ยนไปทางกายภาพของตัวผู้แสดงเอง

การแสดงผลงานในครั้งที่สอง ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงเนื่องจากการเปลี่ยนวัสดุที่ใช้
เป็นกระดาษซึ่งทั้งสัมผัส ความทนทาน และเสียงก็ต่างจากผ้าโดยสิ้นเชิง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
การกระทำโดยสลับขั้นตอนจากการค่อยๆเพิ่มวัสดุลงไปบนร่างกาย เป็นเริ่มต้นด้วยการสวมใส่
กระดาษหนังสือพิมพ์จนล้นตั้งแต่เริ่มต้นและจบลงด้วยการที่ร่างกายเป็นอิสระต่อการปกคลุมของวัตถุ
ซึ่งเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในงาน ทำให้ผู้ชมพยายามช่วยด้วยการฉีกทิ้งกระดาษ
หนังสือพิมพ์ออกจากตัวผู้แสดงจนหลุดพ้นพันธนาการในที่สุด

ภาพที่ 41 การแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 1 ณ เมืองโซโล ประเทศอินโดนีเซีย

ภาพที่ 42 การแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 2 ณ เมืองเลอวีฟ ประเทศยูเครน

ภาพที่ 43 การแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 3 ณ หมู่บ้านลองวา เมืองออลเชชัน ประเทศนอร์เวย์

2. หมายานเจ้าหมายานนาย

ผลงานชิ้นนี้ถูกสร้างสรรค์และพัฒนาขึ้นทั้งหมด 4 ครั้ง โดยสามารถแบ่งกระบวนการทำงานออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

สำรวจความคิดเพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์

ความทรงจำในวัยเด็กเกี่ยวกับคำสั่งสอนของแม่ส่งผลให้เกิดเป็นผลงานชิ้นนี้ จากกิจวัตรประจำอย่างการประแบ่งหลังอาบน้ำ แม่มักจะสั่งให้ทาแป้งลงบริเวณอวัยวะเพศพร้อมกับพูดคำว่า “หมายานเจ้าหมายานนาย” มีความหมายว่าขอให้ได้คู่ครองเป็นเจ้าของคน ทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อมโยงระหว่างการกระทำกับความเชื่อของแม่ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดของผู้หญิงในสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ และเรื่องเพศถือเป็นเรื่องที่ไม่ควรพูดถึงอย่างเปิดเผยโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสตรีเพศ ยิ่งทำให้เห็นถึงการถูกกดทับด้วยขนบประเพณีหรือความเชื่อบางอย่างแม้แต่ในยุคสมัยปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงต้องการสร้างความย้อนแย้งด้วยการเปลี่ยนบริบทในการพูดถึงเพศสภาพและชนบอย่างเปิดเผยและเป็นสาธารณะ จึงเลือกที่จะทดลองสร้างสรรค์ผลงานโดยสร้างปฏิสัมพันธ์ผู้ชมโดยตรง โดยการใช้วัสดุ ตัวอักษร และการเล่าเรื่อง เป็นสื่อให้ผู้ชมมีประสบการณ์ร่วมกับการแสดงในหลายผัสสะ ทั้งจากการมอง การฟัง การสัมผัส และการดมกลิ่น

จัดการวัสดุและสถานที่

วัสดุที่ใช้ในการแสดงผลงานชิ้นนี้ในครั้งแรกนั้นแตกต่างจากครั้งที่สองและครั้งที่สามอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากการสร้างผลงานในครั้งแรกนั้นเป็นผลงานเชิงทดลองที่มุ่งเน้นการหาความเป็นไปได้ โดยการใช้วัสดุและสถานที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดในเวลาจำกัดเช่นกัน ข้าพเจ้านำดอกไม้และแก้วที่มีอยู่ในสถานที่จัดงานมาเป็นวัสดุหลักในการแสดงประกอบกับการใช้แป้งฝุ่นและชุดว่ายน้ำสื่อถึงแนวความคิดหลักเกี่ยวกับเพศหญิงกับชนบ

ต่อมาในครั้งที่สองเพื่อเป็นการพัฒนาให้กายภาพของงานมีความหมายสอดคล้องกับแนวคิดมากขึ้น จึงมีการเปลี่ยนแปลงวัสดุ เริ่มจากการนำเม็ดโฟมและแป้งฝุ่นมาผสมแล้วบรรจุลงในถุงพลาสติก จากนั้นติดเทปกาวสองหน้าบนแท่นปูนเป็นตัวอักษรคำว่าหมายานเจ้าหมายานนายด้วยบล็อกตัวอักษร สถานที่ที่ใช้จัดแสดงในครั้งนี้คือโถงน้อยคอมมูนิตี้อาร์ตเซ็นเตอร์ จังหวัดเชียงใหม่ ติดตั้ง

ถุงพลาสติกที่บรรจุเม็ดโฟมและแป้งฝุ่นในลักษณะแวนจากเพดาน จากนั้นนำแท่นปูนที่เตรียมไว้วางบนพื้นด้านล่างเพื่อพร้อมสำหรับใช้เป็นพื้นที่แสดง

ครั้งที่สามเนื่องจากสถานที่ในการจัดแสดงผลงานในครั้งนี้คือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในจังหวัดขอนแก่น ประเทศนอร์เวย์ ซึ่งมีข้อจำกัดในการใช้วัสดุ ทำให้เปลี่ยนเป็นการใช้แป้งฝุ่นเพียงเล็กน้อยเพื่อให้คนดูรับรู้ได้ถึงกลิ่นที่บางเบาของแป้ง แต่ยังคงใช้เม็ดโฟมเช่นเดิมแต่เปลี่ยนถุงที่บรรจุเป็นถุงที่ทำจากฝ้ายนลายดอกโบตั๋น และเปลี่ยนชุดที่สวมใส่ในการแสดงเป็นชุดที่ทำจากฝ้ายนเช่นกันเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์ในผลงานชิ้นนี้เชื่อมโยงสู่ผลงานชิ้นอื่นๆ

ครั้งสุดท้ายเป็นการแสดงสดสำหรับเก็บภาพและวิดีโอโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงไม่มุ่งเน้นไปที่ผู้ชม โดยสถานที่ที่แสดงคือสวนหลังบ้านของข้าพเจ้า ซึ่งในครั้งนี้นี้มีการลดวัสดุลงคือไม่ใช้เม็ดโฟม ใช้เพียงแค่แป้งฝุ่นใส่ลงในถุงผ้า แล้วผูกยึดกับต้นมะขาม โดยฉากหลังที่ได้จะมีบรรยากาศและสีที่ตัดกับภาพการแสดงสด

ภาพที่ 44 วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 45 การจัดเตรียมสถานที่ก่อนเริ่มการแสดงครั้งที่ 3

ภาพที่ 46 การจัดเตรียมสถานที่ก่อนเริ่มการแสดงครั้งที่ 4

สร้างสรรค์การแสดงสด

การแสดงผลงานชิ้นนี้ในครั้งแรกเป็นการสร้างงานในเชิงทดลอง ซึ่งจะไม่มีการวางแผนงานล่วงหน้า เป็นการหาความเป็นไปได้ในการแสดงออกโดยประยุกต์ใช้วัสดุและสถานที่ที่มีอยู่ เริ่มต้นการแสดงด้วยการจัดวางเก้าอี้เป็นแถวซ้อนกันสามชั้น จากนั้นจึงเชิญให้ผู้ชมนำดอกไม้ที่เตรียมไว้มาตีลงที่บริเวณอวัยวะเพศและจบลงด้วยการใช้ดอกไม้ที่เหลืตี่ตัวเอง

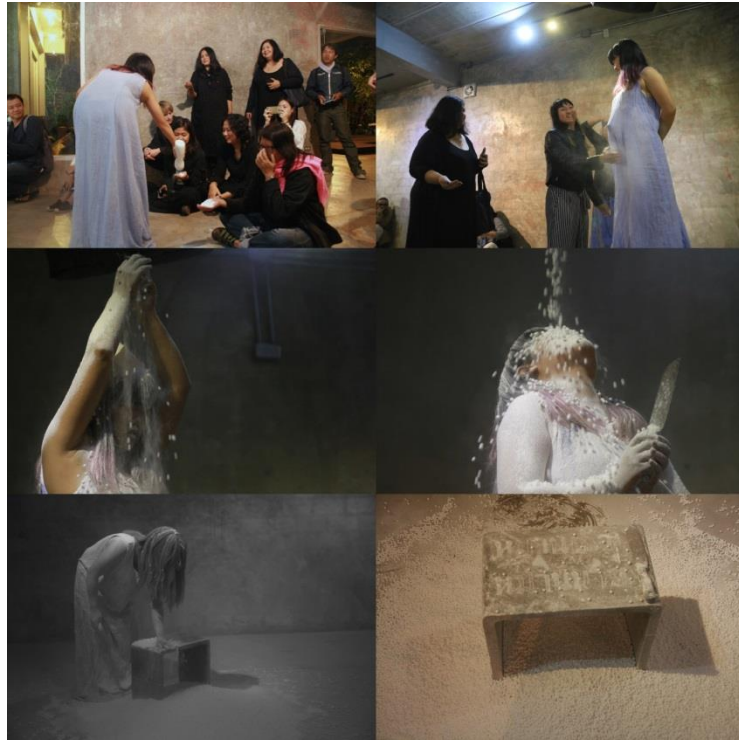
ในการแสดงผลงานครั้งที่สอง เริ่มต้นด้วยการเล่าเรื่องความทรงจำของตัวเองเกี่ยวกับคำสอนของแม่ที่เชื่อว่าการทาแป้งที่อวัยวะเพศพร้อมกับเอ่ยคำว่า “หมานเจ้าหมานนาย” จะส่งผลทำให้เมื่อโตขึ้นได้พบกับคู่ครองที่ดี ด้วยท่าที่ตลกขบขัน ขณะเดียวกันก็โรยแป้งไปที่มีมือของผู้ชมจากนั้นก็เดินมาหยุดตรงบริเวณแท่นปูนและแขวนถุงที่บรรจุเม็ดโปมกับแป้งฝุ่นเอาไว้ จากนั้นกล่าวเชิญให้ผู้ชมใช้แป้งที่มีอยู่ในมือมาทาที่บริเวณเหนืออวัยวะเพศของข้าพเจ้าพร้อมกับพูดคำว่าหมานเจ้าหมาน เมื่อมีการประแป้งมากขึ้นแป้งฝุ่นก็ค่อยๆส่งกลิ่นแรงขึ้นเรื่อยๆ จากนั้นใช้มิดที่ซ่อนเอาไว้ออกมาแทงเข้าไปในถุงด้านบนทำให้เม็ดโปมและแป้งฝุ่นค่อยๆร่วงลงบนร่างกายจนกระทั่งบรรยากาศภายในห้องคละคลุ้งไปด้วยฝุ่นแป้ง การแสดงนี้จบลงเมื่อแป้งทั้งหมดร่วงหล่นลงบนพื้นจนหมด จึงลงจากแท่นปูนและกวาดแป้งที่ปกคลุมอยู่จนทำให้เห็นถึงตัวอักษร “หมานเจ้าหมานนาย” ที่ปรากฏขึ้นระหว่างการแสดง

การแสดงผลงานครั้งที่สามยังคงยึดรูปแบบการกระทำแบบเดียวกันกับการแสดงในครั้งก่อนหน้า แต่มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดภายในงานเล็กน้อยเนื่องจากข้อจำกัดในการวัสดุ ณ สถานที่จัดแสดง โดยนอกจากจะเปลี่ยนมาใช้วัสดุจากฝ้ายแล้ว ยังมีการตัดการใช้แป้งฝุ่นจำนวนมากออกไปเหลือเพียงแค่การเทแป้งให้คนดูเท่านั้น

การแสดงผลงานครั้งสุดท้ายยังคงใช้การกระทำเดียวกันแต่แตกต่างกันที่ลดทอนวัสดุอย่างเช่นเม็ดโฟมออกไป และเนื่องจากมุ่งเน้นไปที่การบันทึกภาพและวิดีโอจึงมีเพียงพอกับแม่เท่านั้นที่เป็นผู้ชม(และผู้ช่วย)ในครั้งนี้อย่างชัดเจนคือบรรยากาศรอบข้างเนื่องจากสถานที่ที่ใช้คือสวนหลังบ้าน ข้าพเจ้ายืนบนเก้าอี้ที่จัดวางไว้ตรงกับถุงผ้าที่บรรจุแป้งฝุ่นเอาไว้ ซึ่งถุงผ้าจะถูกผูกยึดกับต้นมะขาม จากนั้นจึงเริ่มแกะถุงผ้าด้วยกรรไกรและปล่อยให้แป้งร่วงหล่นบนร่างกายจนหมด

ภาพที่ 47 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 1 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ภาพที่ 48 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 2 ณ จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 49 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 3 ณ พิพิธภัณฑ์คุบะ เมืองออละฮัน ประเทศนอร์เวย์

ภาพที่ 50 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 4

3. สาวภูไท

ผลงานชิ้นนี้ถูกสร้างสรรค์และพัฒนาขึ้นทั้งหมด 2 ครั้ง แบ่งกระบวนการทำงานออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

สำรวจความคิดเพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์

โจทย์ของการทำงานในครั้งนี้คือ ‘เวลา’ ซึ่งสัมพันธ์กับนิทรรศการภาพถ่ายที่กำลังจัดแสดงอยู่ที่โรงแรมสหทองหล่อ โดยทางคณะผู้จัดงานมีความต้องการให้ผลงานในครั้งนี้มีความเข้าใจได้ง่ายสำหรับผู้ชมที่ไม่เคยสัมผัสงานในรูปแบบศิลปะแสดงสด ข้าพเจ้าจึงออกแบบให้ผลงานชิ้นนี้ถูกแบ่งเป็นสามช่วงโดยมีการเล่าเรื่องเพื่อให้ข้อมูลกับผู้ชมในขณะแสดง โดยแรงบันดาลใจหลักมาจากเรื่องเล่าของแม่ว่าการกางร่มออกจากบ้านสามีนั่นเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับหญิงชาวภูไท เพราะถือเป็นสัญลักษณ์ของการหย่าร้าง นำเรื่องเล่านี้มาใช้ศิลปะแสดงสดเป็นสื่อซึ่งจะทำให้เห็นถึงแนวคิดและความขัดแย้งภายในตัวเอง

จัดการสื่อวัสดุและสถานที่

จากความต้องการทดลองสร้างงานด้วยสื่อที่หลากหลาย จึงมีการเพิ่มรายละเอียดในการใช้สื่อและวัสดุมากขึ้นในผลงานชิ้นนี้ โดยนอกจากวัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงที่เพิ่มขึ้นก็ยังมีสื่ออย่าง

การฉายภาพตัวอักษรและเสียงเพิ่มเข้ามา เริ่มด้วยการสัมภาษณ์ชาวภูไทที่อยู่ในหมู่บ้าน จากนั้นนำเสียงสัมภาษณ์ที่ได้มาถอดเป็นตัวอักษรและสร้างเป็นภาพเคลื่อนไหวด้วยโปรแกรมตัดต่อวิดีโอ โดยให้ตัวอักษรปรากฏขึ้นซ้อนทับกันตามจำนวนเสียงสัมภาษณ์ที่เพิ่มขึ้น จากนั้นจึงเป็นการเตรียมวัสดุและติดตั้งในพื้นที่ ซึ่งมีลักษณะเป็นห้องสี่ด้ามมีผนังกระจกสองด้าน ชั้นแรกคือติดตั้งโปรเจคเตอร์และคอมพิวเตอร์เพื่อฉายภาพพร้อมกับติดตั้งไฟด้านบนเพดาน จากนั้นจึงติดตั้งท่อน้ำที่ถูกละเอียดและบรรจุน้ำเอาไว้บนคานทั่วบริเวณห้อง และติดตั้งรอกกับเชือกสำหรับดึงตัวผู้แสดงขึ้น สุดท้ายคือติดตั้งผ้า màn สีขาวเพื่อแบ่งห้องออกเป็นสองส่วนและเตรียมร่มที่จะใช้ในการแสดงเอาไว้หลังผ้า màn

การแสดงในครั้งที่สองมีการปรับเปลี่ยนวัสดุและการกระทำหลายอย่าง โดยใช้การกระทำเพียงอย่างเดียวและเหลือวัสดุที่ใช้เพียงเชือกและร่ม โดยเพิ่มวัสดุพื้นบ้านประเภทเครื่องจักรสานเข้ามาใช้เป็นสิ่งบรรจุน้ำ จากนั้นติดตั้งลงบนคานบริเวณใต้ถุนบ้านโดยติดตั้งเชือกที่ผูกเข้ากับร่างกายที่จุดกึ่งกลางของการติดตั้ง

ภาพที่ 51 วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 52 สื่อภาพเคลื่อนไหวที่ใช้ประกอบการแสดง

ภาพที่ 53 การจัดเตรียมสถานที่ก่อนเริ่มการแสดงครั้งที่ 2

สร้างสรรค์การแสดงสด

ในการแสดงครั้งแรก เริ่มต้นด้วยการเดินประกอบเพลงพร้อมกับชวนผู้ชมให้เข้ามาร่วมสนุก ใช้เพลงที่มีชื่อว่า ‘สาวภูไท’ โดยศิลปินเรื่อบอีสาน ซึ่งเป็นการรวมเอาภาษาภูไทมาประยุกต์ให้กลายเป็นเพลงเรื่อบตามแบบสมัยนิยม จากนั้นจึงเริ่มเล่าเรื่องประเพณีของชาวภูไทและประสบการณ์ส่วนตัวให้ผู้ชมฟัง จากนั้นเข้าไปในผ้า่ม่านที่ถูกติดตั้งไว้กลางห้องและทำให้น้ำที่ถูกติดตั้งไว้บนเพดานหยดลงบนร่มที่ค่อยๆถูกกางออกแล้ววางลงบนพื้น ขณะเดียวกันที่การกระทำนี้ดำเนินไป ผู้ชมสามารถได้ยินเพียงเสียงหยดน้ำที่ดังขึ้นเรื่อยๆและเสียงกึกกักของการกางร่ม จากนั้นเป็นการฉายภาพตัวอักษรพร้อมเสียงสัมภาษณ์ของชาวภูไทเกี่ยวกับความเชื่อและประเพณีขึ้น จากนั้นผ้า่ม่านจะถูกเปิดออกและร่างกายจะถูกดึงด้วยเชือกจากผู้ร่วมแสดงสี่คน โดยเชือกจะถูกผูกเข้ากับขาทั้งสองข้าง เมื่อร่างกายถูกดึงขึ้นไปแล้วจึงทำการกางร่มในมือและปล่อยให้เสียงน้ำที่กระทบกับร่มและเสียงสัมภาษณ์ของผู้คนที่ซ้อนทับกันจนฟังไม่ได้ศัพท์ค่อยๆหายไปกลายเป็นความเงียบ

การแสดงครั้งที่สองมุ่งเน้นไปที่การบันทึกภาพและวิดีโอ โดยเลือกสถานที่ที่ใช้แสดงเป็นบริเวณใต้ถุนบ้าน ซึ่งการแสดงในครั้งนี้ได้ลดทอนวัสดุและเทคนิคการกระทำของร่างกายลงมาเหลือเพียงการกระทำเดียว คือการห้อยหัวแล้วกางร่ม แต่ใช้วัสดุพื้นบ้านและการร่วมมือจากผู้ชมเข้ามาเพิ่มเติม ซึ่งผู้ชมในที่นี้คือญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน การแสดงเริ่มต้นหลังจากที่ทุกคนช่วยกันนำ

ร่างของข้าพเจ้าและวัสดุอุปกรณ์ในการแสดงติดตั้งในจุดที่วางเอาไว้ ปล่อยให้หน้าที่บรรจู่ไว้หยดลงมา กระแทบที่ร่างกายและร่ม

ภาพที่ 54 การแสดงผลงานสาวภูไท ครั้งที่ 1 ณ โรงแรมสรรพทองหล่อ กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 55 การแสดงผลงานสาวภูไท ครั้งที่ 2

4. Sit on me

ผลงานชิ้นนี้ถูกสร้างสรรค์และพัฒนาขึ้นทั้งหมด 2 ครั้ง โดยสามารถแบ่งกระบวนการทำงานออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

สำรวจความคิดเพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์

แรงบันดาลใจของผลงานชิ้นนี้มาจากประเพณีของชาวภูเก็ตเกี่ยวกับพิธีแต่งงาน ที่เชื่อว่าถ้าหากผู้หญิงมีลูกก่อนแต่ง จะต้องทำพิธีแต่งงานโดยนำเด็กที่อาจเป็นลูกหลานมานั่งตักในวันแต่งงาน และหากไม่ทำตามความเชื่อนี้ ครอบครัวก็จะพบกับสิ่งที่ไม่ดีตามมาหรือลูกที่เกิดมาจะไม่เชื่อฟังพ่อแม่ พิธีกรรมนี้สร้างความสงสัยให้กับข้าพเจ้ามาโดยตลอดว่าแท้จริงแล้วเหตุผลของการมีอยู่ของความเชื่อนี้คืออะไร จึงต้องการที่จะทดลองสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงสดที่สามารถตั้งคำถามกับผู้ชมได้

จัดการวัสดุ

วัสดุที่เลือกใช้ในครั้งนี้แรกมีเพียงผ้าสีชมพูยาว 14 เมตร และเก้าอี้หนึ่งตัวเท่านั้น เนื่องจากต้องการสร้างงานที่ใช้ระยะเวลานาน(Long durational performance) จึงเลือกใช้วัสดุและความเคลื่อนไหวของการกระทำในการแสดงน้อยลง โดยนำผ้าสีชมพูที่เป็นสีที่นิยมนำมาใช้เป็นชุดเจ้าสาวมาเจาะรูตรงกลางและจัดวางเก้าอี้ไว้ที่มุมหนึ่งของห้องที่จัดแสดง

ในการแสดงครั้งที่สอง ข้าพเจ้าต้องการนำเสนอผลงานผ่านสื่อภาพถ่ายที่อยู่ในรูปแบบหนังสือ โดยวัสดุที่ใช้มีเพียงชุดภูเก็ตอันประกอบไปด้วย ผ้าถุง เสื้อผ้าฝ้ายสีดำขลิบแดง ผ้าพาดบ่า และเข็มขัดเงิน

สร้างสรรค์การแสดงสด

เริ่มต้นด้วยการนั่งอยู่บนเก้าอี้ และเมื่อมีผู้ชมเข้ามาใกล้จึงเริ่มเล่าเรื่องความเชื่อที่ว่า หากผู้หญิงภูเก็ตมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานจนตั้งท้อง ในพิธีแต่งงานจะต้องให้เด็กในครอบครัวมานั่งตักเพื่อป้องกันไม่ให้เรื่องไม่ดีเกิดขึ้นกับครอบครัวในอนาคต จากนั้นจึงเชิญให้ผู้ชมมานั่งที่ตักของจนกระทั่งการแสดงจบลงเมื่อครบกำหนดเวลา 4 ชั่วโมง

ในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่สองมุ่งเน้นการเข้าสู่ชุมชนและบันทึกการแสดงในรูปแบบภาพถ่าย จึงเลือกพื้นที่ภายในหมู่บ้านเป็นสถานที่จัดแสดงในครั้งนี้ โดยเริ่มจากการแต่งกายด้วยชุดภูเก็ต

ไท และขอให้ผู้ชมซึ่งก็คือชาวบ้านในหมู่บ้านมานั่งบนตัก จากนั้นจึงทำการบันทึกภาพหนึ่ง และนำมาผ่านกระบวนการตัดต่อก่อนที่จะกลายเป็นรูปแบบหนังสือให้ผู้ชมได้มีปฏิสัมพันธ์กับตัวผลงาน

ภาพที่ 56 การแสดงผลงานSit on me ครั้งที่ 1 ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 57 การแสดงผลงานSit on me ครั้งที่ 2

5. Cleaner

ผลงานชิ้นนี้ถูกสร้างสรรค์และพัฒนาขึ้นในรูปแบบการแสดงสดทั้งหมด 5 ครั้ง และในรูปแบบศิลปะจัดวาง 1 ครั้ง โดยสามารถแบ่งกระบวนการทำงานออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

สำรวจความคิดเพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์

จุดเริ่มต้นของผลงานชุดนี้เกิดขึ้นเมื่อได้รับเชิญไปเป็นศิลปินพำนักระยะสั้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยประสบการณ์จากการเป็นศิลปินพำนัก ทำให้ได้ใช้เวลาอยู่ในบริเวณบ้านในทุกๆวัน ซึ่งสิ่งที่อดไม่ได้ที่จะต้องทำคือการทำทำความสะอาดพื้นที่บริเวณหน้าบ้าน เพราะในช่วงเวลานั้นเป็นฤดูที่ใบไม้ร่วง และสามารถเชื่อมโยงการทำทำความสะอาดบ้านที่ถือว่าเป็นงานของเพศหญิงที่แม้จะไม่ใช่งานที่หนักเหมือนงานอื่นๆแต่ก็สามารถบั่นทอนพลังและสร้างความเหนื่อยล้าให้แก่เพศหญิงได้อย่างสะสมในทุกๆวัน จึงเลือกที่จะออกแบบให้ผลงานชิ้นนี้กระทบความรู้สึกของผู้ชมโดยการสร้างบรรยากาศและเปลี่ยนบทบาทของผู้ชมให้เป็นผู้สังเกตการณ์

จัดการวัสดุ

วัสดุหลักในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ 1.วัสดุสำหรับทำความสะอาด ได้แก่ ถูผ้าย่าน ไม้กวาด ที่โกยขยะ ผ้าถูพื้น เชือก รอก และชุดของผู้แสดง 2.วัสดุสำหรับเติมเต็มพื้นที่ ได้แก่ ใบไม้ แผ่นโฟม และหนังสือพิมพ์ โดยการแสดงแต่ละครั้งจะใช้วัสดุที่แตกต่างกันออกไป มีการเตรียมวัสดุโดยตัดเย็บชุดและถูผ้าขนาดใหญ่จากผ้าย่านลายดอกโบตัน ซึ่งใช้เป็นวัสดุหลักในการสร้างงานทุกครั้ง ในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สองใช้ใบไม้แห้งเป็นวัสดุสำหรับเติมเต็มพื้นที่ การแสดงครั้งที่สามเปลี่ยนไปใช้แผ่นโฟมที่เหลือจากการทำงานในแกลเลอรีมาแทนที่ ในการแสดงในครั้งที่สี่และครั้งที่ห้าเปลี่ยนมาใช้กระดาษหนังสือที่หาได้จากพื้นที่มาสร้างสรรค์ผลงาน โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการกระทำต่อวัสดุเพียงเล็กน้อย ต่อมาเมื่อเริ่มต้นสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวาง จึงเลือกใช้วัสดุหลักคือถูผ้าที่ถูกบรรจุจนเต็ม แล้วตัดต่อวิดีโอของการแสดงสดผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อฉายบนจอโทรทัศน์

ภาพที่ 58 วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

สำรวจและจัดเตรียมสถานที่

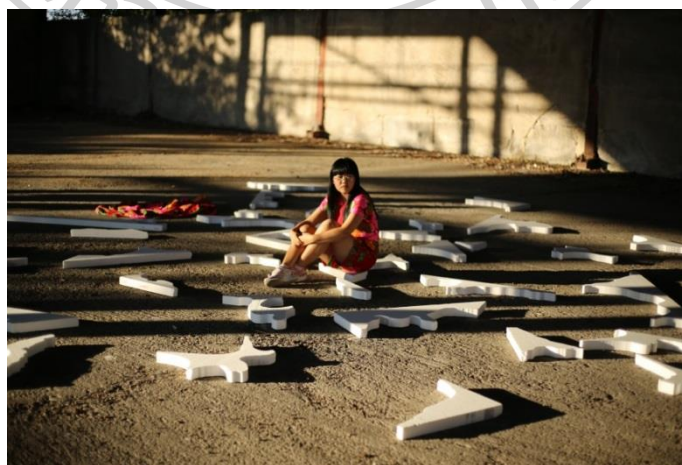
สถานที่จัดแสดงสำหรับผลงานชิ้นนี้มีลักษณะแตกต่างกันออกไปในแต่ละครั้ง โดยในการแสดงครั้งแรกและครั้งที่สองมีลักษณะคล้ายกันคือเป็นห้องแบบปิด เริ่มจากการนำไปไม้ที่เตรียมไว้มาจัดวางให้เต็มพื้นที่ จากนั้นนำถุงผ้าจัดวางที่กึ่งกลางห้องพร้อมทั้งเตรียมเชือก ไม้กวาด และผ้าขี้ริ้วสำหรับปูพื้นเอาไว้รอบพื้นที่การแสดง แต่การแสดงครั้งที่สองมีการปรับเปลี่ยนการติดตั้งโดยเพิ่มการแขวนเชือกเอาไว้ก่อนเริ่มการแสดง เนื่องจากต้องใช้ตะขอยึดบนเพดานแทนที่คาน ในการแสดงครั้งที่สามจัดวางแผ่นโฟมไว้ในบริเวณพื้นที่แสดงแทนที่การใช้ไม้ การแสดงครั้งที่สี่ถูกจัดขึ้นในห้องปิดที่มีลักษณะคล้ายโรงละคร จึงจัดวางเก้าอี้สำหรับคนดูล้อมรอบพื้นที่แสดงเป็นสามด้าน และวางวัสดุอื่นไว้ตรงกลางห้อง โดยใช้หนังสือพิมพ์เป็นวัสดุเติมเต็มพื้นที่ เริ่มต้นด้วยการติดตั้งกองหนังสือพิมพ์ไว้กลางห้องและบริเวณที่นั่งของผู้ชม และในการแสดงครั้งที่ห้าจัดขึ้นในห้องแบบปิด แต่เป็นการใช้พื้นที่ร่วมกันกับศิลปินท่านอื่น จึงใช้เฉพาะพื้นที่ด้านหลังห้อง โดยจัดวางถุงผ้าไว้ด้านในสุดและวางกองหนังสือพิมพ์ไว้กลางจุดแสดง

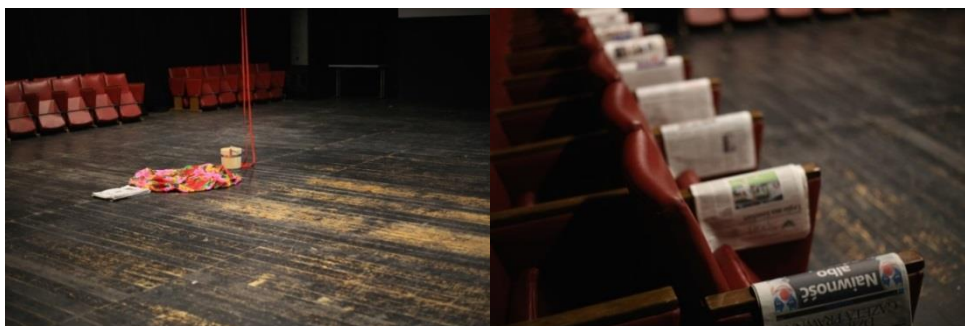
ภาพที่ 59 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 1

ภาพที่ 60 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 2

ภาพที่ 61 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 3

ภาพที่ 62 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 4

ภาพที่ 63 สถานที่จัดแสดงก่อนเริ่มการแสดงสดครั้งที่ 5

สร้างสรรค์การแสดงสด

รูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานมาจากลักษณะการทำความสะดวกสบาย ดังนั้นจึงจะเห็นว่าวิธีการแสดงออกมักจะเริ่มด้วยความสปรกหรือความไม่เรียบร้อยของพื้นที่ จากนั้นจึงเข้าสู่การทำความสะดวก โดยเริ่มจากการเก็บกวาดวัตถุที่อยู่บนพื้น แล้วบรรจุลงในถุงผ้า ตามด้วยการใช้ผ้าเช็ดดูที่พื้นอีกครั้ง พร้อมกับการผูกโยงถุงผ้าที่ถูกบรรจุแล้วเข้ากับตัวผู้แสดง ซึ่งในการแสดงครั้งที่หนึ่งถึงครั้งที่สี่มีรูปแบบโดยพื้นฐานตามที่กล่าวข้างต้น แต่อาจมีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป โดยการแสดงครั้งที่หนึ่งเริ่มต้นด้วยการเชิญให้ผู้ชมเข้ามาในบริเวณห้องจัดแสดง จากนั้นจึงเริ่มกวาดไปไม้ไปอย่างช้าๆ แล้วนำไปไม้ทั้งหมดบรรจุลงในถุงผ้าตรงกลางห้องและมัดเชือกที่ปากถุง ก่อนที่จะขว้างเชือกนั้นข้ามคานไม้ด้านบนและผูกปลายเชือกไว้ที่ร่างกายของตัวเอง จนมาถึงส่วนสุดท้ายของการแสดงคือการใช้ผ้าชุบน้ำฝืนเล็กที่เตรียมเอาไว้นำมาทำความสะอาดที่พื้นห้องโดยการถู ขณะที่

น้ำหนักของใบไม้ในถุงผ้ายังคงถ่วงรั้งและสร้างบรรยากาศความอึดอัดให้แก่ผู้ชม จนกระทั่งพื้นของห้องมีความสะอาดเข้ามาแทนที่ การแสดงจึงจบลงที่การปลดเชือกออกจากร่างกายและนำไปผูกไว้กับอิฐเพื่อถ่วงให้ถุงผ้ายังคงลอยอยู่ตรงกลางห้องแม้การแสดงจะจบลงแล้วก็ตาม

ภาพที่ 64 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 1 ณ Extantation จังหวัดเชียงใหม่

การแสดงในครั้งที่สองใช้รูปแบบการกระทำเดียวกันกับครั้งแรก เริ่มต้นด้วยการกวาดใบไม้บรรจุใบไม้ลงในถุงผ้า และดูพื้นขณะที่มีถุงถ่วงอยู่ตามลำดับ แตกต่างกันที่ขนาดพื้นที่ที่มีมากกว่าและใบไม้ที่เพิ่มจำนวนเพิ่มขึ้นทำให้การกระทำต่างๆของร่างกายเป็นไปได้ยากมากขึ้น

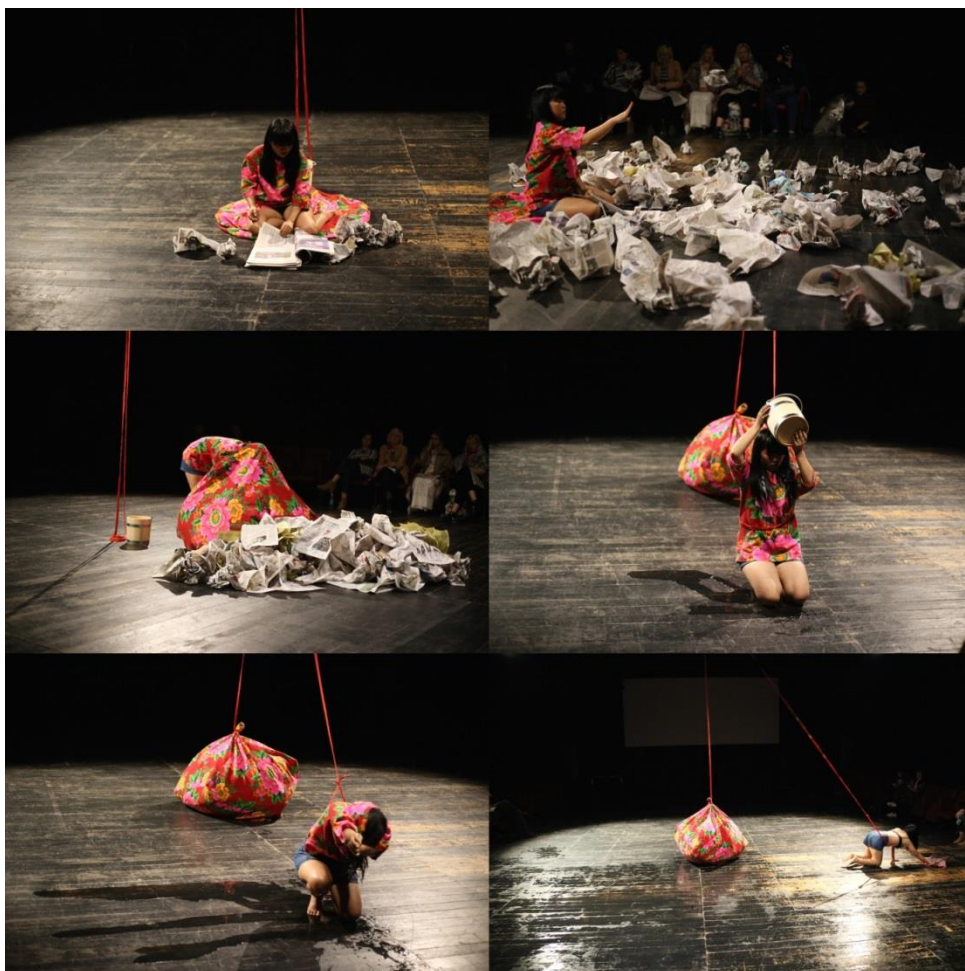
ภาพที่ 65 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ในการแสดงครั้งนี้สามมีผู้เข้าชมมากกว่า 80 คน การแสดงเริ่มต้นด้วยการเก็บแผ่นโฟมที่วางกระจายอยู่บนพื้นแล้วนำมาหักเป็นชิ้นเล็กๆ ก่อนที่จะบรรจุเข้าไปในถุงผ้าที่เตรียมไว้โดยพยายามไม่ให้เกิดละอองฝุ่น จากนั้นจึงโยนเชือกข้ามคานเหล็กด้านบนโดยปลายเชือกด้านหนึ่งมัดไว้สุดถ่วงน้ำหนักเอาไว้เพื่อเพิ่มแรงโยน แล้วนำมามัดกับถุงผ้าที่บรรจุแผ่นโฟมเอาไว้ได้ และเมื่อนำปลายเชือกด้านหนึ่งมัดกับถุงผ้าส่วนอีกด้านหนึ่งนำมามัดรอบร่างกายแล้ว จากนั้นจึงเป็นช่วงสุดท้ายของการแสดงคือพยายามเคลื่อนตัวออกจากจุดศูนย์กลางเพื่อให้ถุงผ้าลอยขึ้นด้านบนโดยการเดินและคลานจบด้วยการปลดเชือกจากร่างกายออกแล้วนำไปผูกเอาไว้ที่เสาของอาคาร

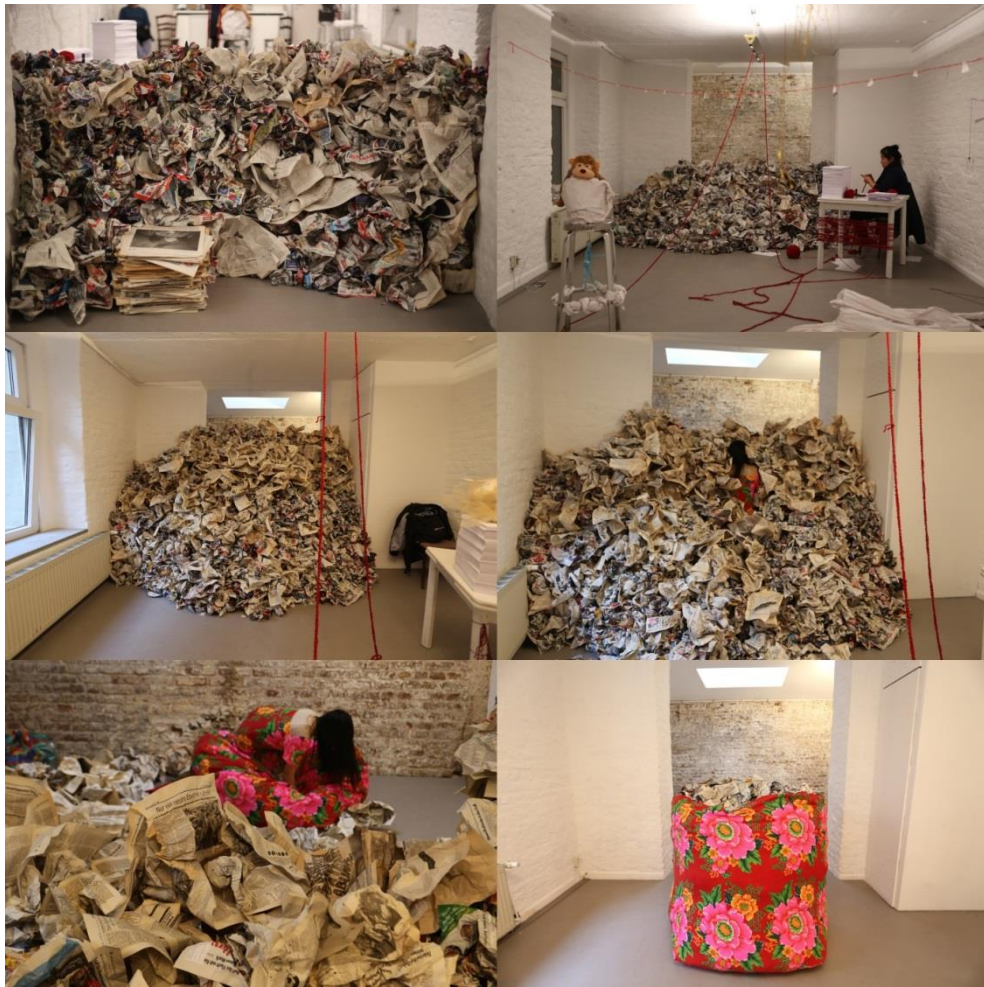
ภาพที่ 66 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 3 ณ เมืองกาลันตา ประเทศสโลวาเกีย

การแสดงผลงานในครั้งนี้ได้มีการเพิ่มเติมรายละเอียดและการกระทำ เนื่องจากการทดลองเปลี่ยนแปลงวัสดุ โดยเริ่มต้นด้วยการนั่งอยู่ตรงกึ่งกลางห้องและค่อยๆขยักกระดาษหนังสือพิมพ์แล้วขว้างออกไปทุกทิศทาง ผู้ชมก็เริ่มนำหนังสือพิมพ์ที่ถูกติดตั้งไว้บริเวณที่นั่งมาขยำแล้วขว้างออกมาเช่นกัน จากนั้นจึงนำไม้กวาดมากวาดหนังสือพิมพ์ที่กระจัดกระจายอยู่เต็มพื้นที่แล้วนำมาบรรจุลงในถุงผ้าที่เตรียมไว้ ต่อมาใช้เชือกผูกเข้าที่ถุงผ้าและปลายด้านหนึ่งผูกไว้ที่ร่างกายของตัวเองแล้วนำน้ำที่ อยู่ในถังไม้ค่อยๆราดบนร่างกาย จากนั้นจึงถอดเสื้อที่สวมอยู่ซึ่งทำมาจากผ้าลายดอกโบตันเช่นกันกับถุงผ้าแล้วนำมาใช้เป็นผ้าถูพื้น แล้วทำความสะอาดพื้น และจบลงที่การปลดเชือกแล้วนำไปผูกไว้ที่เก้าอี้เพื่อให้ถุงผ้ายังคงลอยอยู่แล้วจึงนำเสื้อกลับขึ้นมาสวมใส่เข้าไปอีกครั้ง

ภาพที่ 67 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 4 ณ เมืองลูบลิน ประเทศโปแลนด์

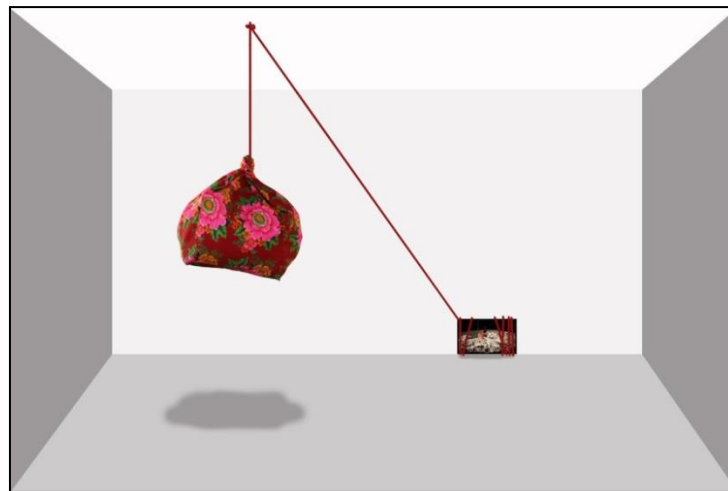
โจทย์ในการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ก็คือจะต้องสร้างงานเป็นเวลา 24 ชั่วโมง โดยสถานที่จัดงานคือแกลเลอรี คีออปเอลแมน เมืองโคโลญ ประเทศเยอรมนี ซึ่งจะต้องใช้พื้นที่ร่วมกับศิลปินอีกสองท่านในเวลาเดียวกัน จึงปรับใช้ผลงานCleanerมานำเสนอในอีกรูปแบบหนึ่ง เริ่มต้นการแสดงด้วยการนั่งอยู่ระหว่างกองหนังสือพิมพ์ที่ถูกพับเอาไว้ แล้วค่อยๆเปิดดูหนังสือพิมพ์ทีละหน้า จากนั้นจึงขยำหนังสือพิมพ์แล้วโยนออกไปบริเวณด้านหน้า ซึ่งการกระทำนี้ดำเนินไปเรื่อยๆ จนกระทั่งกระดาษหนังสือพิมพ์ที่ถูกขยำกองรวมกันสูงขึ้นกั้นห้องออกเป็นสองส่วน ซึ่งผู้ชมจะไม่สามารถมองเห็นตัวผู้แสดงได้ เมื่อหนังสือพิมพ์ถูกขยำจนหมดจึงทำการเก็บกวาดกำแพงหนังสือพิมพ์ที่ตนเองสร้างเอาไว้โดยเริ่มจากการพังกำแพงโดยเดินทะลุผ่าน จากนั้นค่อยๆเก็บหนังสือพิมพ์แล้วบรรจุลงในถุงผ้าลายดอกโบตั๋นที่เตรียมเอาไว้ โดยการกดและเหยียบเพื่อบีบอัดกระดาษหนังสือพิมพ์ทั้งหมดลงไปถุงผ้า

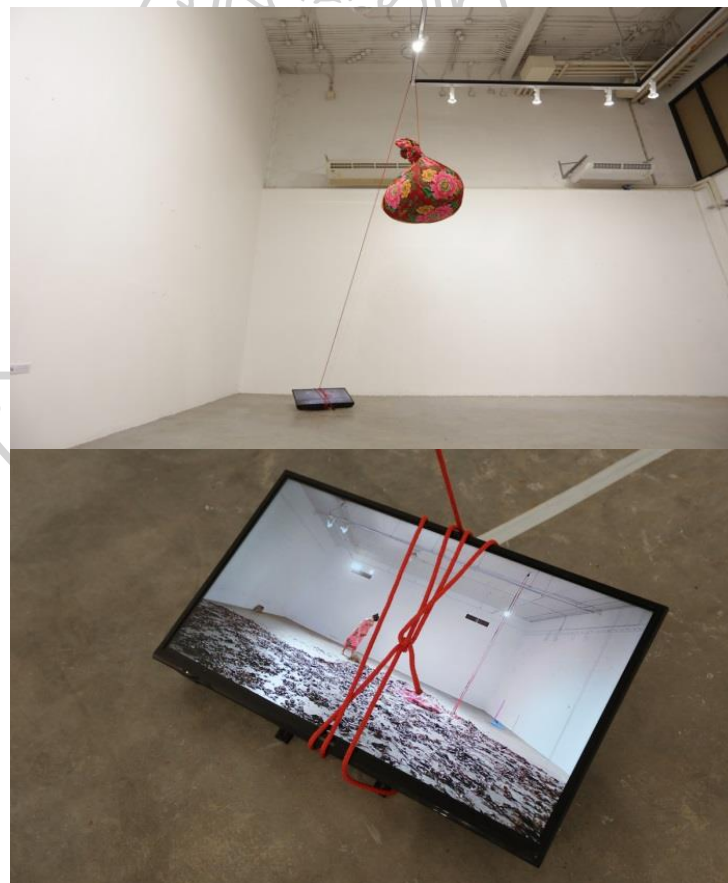
ภาพที่ 68 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 5 ณ เมืองโคโลญ ประเทศเยอรมนี

สร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวาง

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่หกเป็นการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบศิลปะจัดวาง โดย ออกแบบภาพร่างสำหรับการติดตั้งผ่านโปรแกรมตัดต่อภาพ ประกอบด้วยวิดีโอบันทึกการแสดงสดที่ ถูกฉายบนจอโทรทัศน์ ซึ่งจัดวางไว้ในลักษณะเอียงจากพื้นเล็กน้อย จากนั้นติดตั้งถุงผ้าโดยแขวนลง มาจากด้านบนโดยที่ปลายเชือกด้านหนึ่งนำมาผูกและพันรอบจอโทรทัศน์ที่อยู่ด้านล่าง ซึ่งตำแหน่ง ของถุงผ้าจะอยู่ในระยะเหนือศีรษะประมาณหนึ่งเมตร เมื่อติดตั้งเสร็จแล้วภาพโดยรวมของผลงาน ศิลปะจัดวางชิ้นนี้จะ เป็นลักษณะเดียวกันกับรูปแบบการจบลงของตัวผลงานศิลปะแสดงสดที่เกิดขึ้น ก่อนหน้า

ภาพที่ 69 ภาพร่างสำหรับติดตั้งผลงาน

ภาพที่ 70 การแสดงผลงานCleaner รูปแบบศิลปะจัดวาง ในนิทรรศการไทยยังงี้?

ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทที่ 4

พัฒนาการในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในวิทยานิพนธ์ ผ่านการพัฒนา ทดลอง และแก้ไขข้อบกพร่องทั้งทางด้านแนวความคิดและด้านกายภาพ ตั้งแต่การนำข้อดีและข้อเสียของผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์มาปรับใช้จนเกิดเป็นภาพร่างของวิทยานิพนธ์ รวมถึงการผลิตซ้ำผลงานศิลปะแสดงสด เพื่อนำผลลัพธ์ในแต่ละครั้งมาพัฒนาผลงานให้ดียิ่งขึ้น

1. Closer

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 1

จุดเริ่มต้นของผลงานมาจากแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผ้าถุงของชาวภูไท แต่การจัดแสดงที่ประเทศอินโดนีเซีย ทำให้เกิดความต้องการสร้างปฏิสัมพันธ์และเชื่อมโยงลักษณะทางกายภาพของผลงานกับบริบทของสถานที่ ซึ่งทำให้มีการใช้วัสดุท้องถิ่นอย่างผ้าบาติกเป็นวัสดุหลัก ก่อให้เกิดแรงปะทะต่อผู้ชมในพื้นที่อย่างเฉพาเจาะจงและเกิดการตีความหมายในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งแม้ว่าเป็นเรื่องที่ดีที่ผลงานสามารถเข้าถึงและตีความได้อย่างหลากหลาย แต่ก็อาจทำให้แนวคิดที่ต้องการจะสื่อไม่ชัดเจนหรือคลาดเคลื่อนออกไป

ภาพที่ 71 การแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 1 ณ เมืองโซโล ประเทศอินโดนีเซีย

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 2

ความพยายามค้นหาความเป็นไปได้ที่จะสื่อความหมายถึงความเป็นปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดหายไปในงานชิ้นแรก จึงทดลองเปลี่ยนแปลงวัสดุหลักเป็นกระดาษหนังสือพิมพ์ซึ่งทำให้เห็นถึงความเป็นปัจจุบันและบ่งบอกบริบทของพื้นที่จัดแสดงได้ในเวลาเดียวกัน อีกทั้งยังเริ่มต้นใช้ผ้าเย็บลายดอกโบตั๋นเข้ามาเพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลงานทุกชุดในวิทยานิพนธ์ โดยในงานชิ้นนี้ถูกใช้เป็นสื่อที่สวมใส่ในการแสดง ในแง่ของการกระทำก็ถูกปรับเปลี่ยนเนื่องจากข้อจำกัดของวัสดุ จึงมีการสลับจุดเริ่มต้นและจุดจบของการกระทำ ส่งผลให้ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นแตกต่างจากครั้งแรก คือให้ความรู้สึกของการร่วมมือเพื่อต่อสู้กับสภาวะที่กดดัน ซึ่งเมื่อรูปแบบการกระทำที่เปลี่ยนไปเป็นการปลดปล่อยตนเองจากพันธนาการ ผนวกรวมเข้ากับความหมายของหนังสือพิมพ์ จึงทำให้เกิดการตีความหมายในเชิงการเมืองขึ้น เนื่องจากบริบทของผู้ชมกับวัตถุที่มีความเชื่อมโยงกันด้วยเนื้อหาของข่าวบนหนังสือพิมพ์ ซึ่งแตกต่างจากผู้แสดงที่ให้ความหมายต่อหนังสือพิมพ์อย่างไม่เฉพาะเจาะจง ให้ความพยายามที่จะทดลองเพิ่มความหมายจากแนวคิดหลักในผลงาน กลายเป็นการสร้าง ความหมายใหม่โดยสิ้นเชิง

ภาพที่ 72 การแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 2 ณ เมืองเลอวีฟ ประเทศยูเครน

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 3

จากการทดลองใช้วัสดุในพื้นที่ ทำให้ทราบถึงความเสี่ยงที่อาจทำให้ความหมายของผลงานเปลี่ยนไป ในครั้งนี้จึงเลือกใช้วัสดุใกล้ตัวและเข้ากับแนวความคิดหลักมากขึ้น คือการเปลี่ยนวัสดุ

ทั้งหมดเป็นฝ่ายนลายดอกโบตันที่บ่งบอกถึงการเคลื่อนไหวของวัฒนธรรมผ่านการโยกย้ายถิ่นฐาน และมีนัยยะสำคัญเกี่ยวกับความทรงจำที่เป็นประสบการณ์ส่วนตัวของผู้แสดง ซึ่งการปรับเปลี่ยนนี้ทำให้ผู้ชมเข้าใจความหมายที่ต้องการจะสื่อเกี่ยวกับเพศ ความสัมพันธ์ และวัฒนธรรมได้ชัดเจนมากขึ้น ในแง่ของปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นสภาวะของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันสร้างความสัมพันธ์บางอย่างต่อผู้แสดงและผู้ชมด้วยกันเอง เนื่องจากบริบทของผู้ชมที่มาจากหมู่บ้านหรือสังคมเดียวกัน ทำให้การร่วมมือกันเป็นไปได้ง่าย อีกทั้งยังทำให้ความสัมพันธ์ในชุมชนที่มีอยู่แต่เดิมแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น และเนื่องด้วยความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้แสดงและผู้ชมที่ส่วนใหญ่เป็นชาวนอร์เวย์ ทำให้ผู้ชมยังคงสามารถตีความความหมายของผลงานและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนตัวของตนเองได้

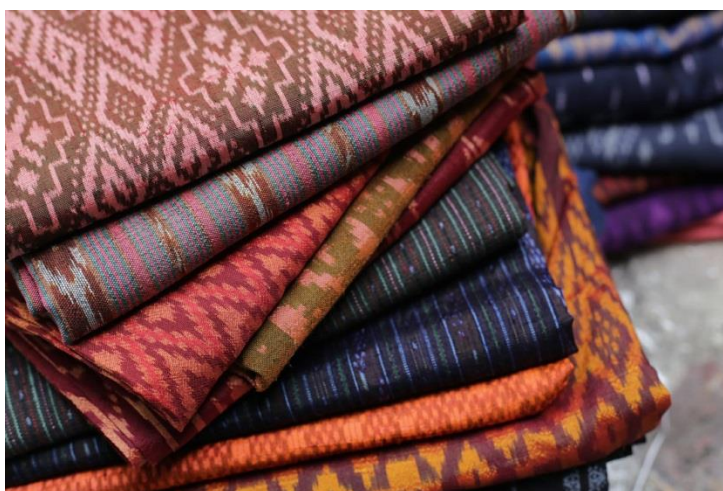

ภาพที่ 73 การแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 3 ณ หมู่บ้านลองวา เมืองออละชัน ประเทศนอร์เวย์

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 4

ความต้องการที่จะพัฒนาให้ลักษณะทางกายภาพของผลงานสามารถสื่อถึงแนวความคิดหลักเกี่ยวกับเพศและความเชื่อของชาวภูไทเรื่องผ้าถุงได้อย่างชัดเจนที่สุด ทำให้เกิดการลงพื้นที่เพื่อหาวัสดุหลักจากชุมชนชาติพันธุ์ภูไท โดยได้รับการอนุเคราะห์จากญาติพี่น้องและชาวบ้านในหมู่บ้าน สำหรับการให้ยืมผ้าถุงเพื่อใช้เป็นวัสดุหลักในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ในวันประเมินผลวิทยานิพนธ์

ครั้งสุดท้าย โดยเชื่อว่าความหมายของวัสดุเมื่อรวบรวมเข้ากับรายละเอียดในการกระทำที่ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวิธีการสวมใส่ผ้าถุง จะสามารถทำให้ผู้ชมเข้าถึงแนวคิดของผลงานได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นความท้าทายอย่างหนึ่งสำหรับผู้แสดง เนื่องจากการกลับเข้าสู่บริบทของสถานศึกษาที่ซึ่งผู้ชมคือคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยธรรมชาติของผลงานที่มุ่งเน้นไปที่การสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม ทำให้เกิดความแตกต่างในทุกครั้งที่สร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจคาดเดาผลลัพธ์ได้

ภาพที่ 74 ผ้าถุงสำหรับการแสดงผลงานCloser ครั้งที่ 5

2. หมานเจ้าหมานนาย

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 1

ในครั้งนี้อธิบายเป็นการทดลองสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงสดจากเรื่องราวของตนเองกับแม่ โดยมีนัยยะสำคัญคือภาพสะท้อนทัศนคติของผู้หญิงไทยกับความเชื่อเรื่องคู่ครองและการส่งต่อความเชื่อนั้นสู่ลูกหลาน แต่เนื่องจากการแสดงในครั้งนี้เป็นศิลปะแสดงสดในรูปแบบต้นสด (Improvisation) จึงทำให้ความต่อเนื่องและการสื่อความหมายออกมาได้ไม่ตึง เพราะถูกกลบด้วยการแสดงออกที่โจ่งแจ้งและรุนแรงอย่างการตีอวัยวะเพศด้วยดอกกุหลาบ แม้จะมีความพยายามสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมอยู่ก็ตาม

ภาพที่ 75 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 1 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 2

เมื่อมองย้อนกลับไปสู่จุดเริ่มต้นในแนวคิดของผลงาน ทำให้เห็นถึงการกระทำที่จะนำมาใช้ในผลงานศิลปะแสดงสดได้ คือการประแบ่ง จึงทำให้การกระทำและวัสดุในการแสดงครั้งนี้แตกต่างออกไปจากครั้งแรกโดยสิ้นเชิง แต่ยังคงไว้ซึ่งการเล่าเรื่องราวความทรงจำของตนและการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม อีกทั้งยังใช้คุณสมบัติของแบ่งฝุ่นมาสร้างงานอย่างเต็มที่ ทั้งภาพ สัมผัส และการดมกลิ่น ซึ่งยังมีข้อเสียอยู่ที่ใช้เม็ดโม่ควบคู่กับแบ่ง เนื่องจากข้อจำกัดด้านน้ำหนักและรูปทรง แต่เมื่อการกระทำและวัสดุถูกผนวกเข้ากับบริบทของสถานที่จัดแสดงในจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อผู้ชมมีปฏิสัมพันธ์กับผู้แสดง ทำให้สามารถเข้าใจความหมายของแนวคิดหลักได้อย่างชัดเจนและเกิดแรงบันดาลใจด้วยหลายผัสสะ

ภาพที่ 76 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 2 ณ จังหวัดเชียงใหม่

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 3

รูปแบบของการแสดงในครั้งนี้นี้ยังคงใช้วิธีการเช่นเดียวกันกับครั้งที่สอง เพียงแต่ตัดการกระทำบางอย่างไป เนื่องจากข้อจำกัดของสถานที่ การเปลี่ยนบริบทของสถานที่จัดแสดงเป็นประเทศนอร์เวย์ ทำให้ผลงานสื่อความหมายต่อผู้ชมได้อย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา โดยถูกเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมนอร์เวย์ที่มีผู้หญิงไทยจำนวนมากไม่น้อยอาศัยอยู่ในฐานะแม่บ้านหรือภรรยา ทำให้ผู้ชมเข้าใจความหมายของผลงานและสามารถตีความเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตนเองได้

ภาพที่ 77 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 3 ณ พิพิธภัณฑ์คุบะ เมืองออละฮัน

ประเทศนอร์เวย์

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 4

จากความต้องการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงสดที่มุ่งเน้นการบันทึก ทำให้เลือกที่จะกลับสู่จุดเริ่มต้นด้วยการนำผลงานชิ้นนี้ไปแสดงในบริบทของบ้านเกิด โดยเลือกใช้สถานที่ที่สามารถบ่งบอกความเป็นท้องถิ่น จากนั้นจึงนำเสนอผลงานผ่านสื่อวิดีโอจัดวางในพื้นที่ทางศิลปะ

ภาพที่ 78 การแสดงผลงานหมานเจ้าหมานนาย ครั้งที่ 4

3. สาวภูไท

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 1

เริ่มจากการได้รับโจทย์ในการสร้างสรรค์ผลงานให้สอดคล้องกับนิทรรศการภาพถ่าย ณ โรงแรมสรรพทองหล่อ จึงเกิดการวิเคราะห์และเชื่อมโยงแนวความคิดกับแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ รูปแบบของการแสดงคาบเกี่ยวระหว่างศิลปะแสดงสดและละคร โดยทำการแสดงทั้งหมด 3 รอบ การใช้วัสดุและจัดเตรียมสถานที่ใช้เวลาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในผลงานชิ้นนี้มีการใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อให้ข้อมูลกับผู้ชม และทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจความหมายของผลงานได้ง่ายมากยิ่งขึ้น ด้วยสื่อที่มีทั้งดนตรี บทสัมภาษณ์ การเล่าเรื่อง การเต้น และการสร้างความหมายผ่านวัตถุ ในแง่ของปฏิสัมพันธ์ยังคงเกิดขึ้นในบางช่วงของการแสดงทั้งที่เป็นระหว่างผู้แสดงกับผู้ชม และผู้แสดงกับผู้ร่วมแสดงทั้ง 4 คน

ภาพที่ 79 การแสดงผลงานสาวภูไท ครั้งที่ 1 ณ โรงแรมสหทองหล่อ กรุงเทพมหานคร

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 2

ในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การบันทึกและการสร้างปฏิสัมพันธ์การคนในครอบครัว ที่ซึ่งเป็นชาวภูไท โดยการนำการแสดงมาจัดแสดงที่บ้าน และปรับเปลี่ยนวัสดุเป็นเครื่องใช้ที่หาได้ในท้องถิ่น บวกกับการตัดทอนการกระทำต่อวัตถุให้เหลือเพียงหนึ่งการกระทำ คือการห้อยหัวกางร่ม ซึ่งปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานทำให้คนในครอบครัวเปลี่ยนสถานะจากผู้ชมเป็นผู้แสดงในอีกแง่หนึ่ง ทั้งยังทำให้เกิดการมองย้อนกลับไปถึงความเชื่อของตนและการพยายามทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

ภาพที่ 80 การแสดงผลงานสาวภูไท ครั้งที่ 2

4. Sit on me

การสร้างสรรคผลงานครั้งที่ 1

รูปแบบการสร้างสรรคผลงานในครั้งนี้เป็นศิลปะแสดงสดแบบใช้เวลานาน (Long durational performance) โดยใช้เวลาทั้งหมด 4 ชั่วโมง และใช้การกระทำเพียง 2 อย่างคือการเล่าเรื่องและการนั่งตัก โดยเชิญผู้ชมมานั่งที่ตักของผู้แสดง พร้อมกับเล่าเรื่องราวความเชื่อของชาวภูไทที่ถูกใช้กำหนดพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิง ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมตลอดการแสดงตั้งแต่เริ่มจนจบ และถึงแม้ว่าความหมายเชิงแนวคิดจะถูกส่งออกมาอย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา แต่การใช้การเล่าเรื่องกลับทำให้ผลงานขาดความน่าสนใจไป

ภาพที่ 81 การแสดงผลงาน Sit on me ครั้งที่ 1 ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

การสร้างสรรคผลงานครั้งที่ 2

เนื่องจากต้องการเพิ่มความน่าสนใจให้กับผลงานศิลปะแสดงสด จึงเลือกที่จะเปลี่ยนแปลงการนำเสนอเป็นรูปแบบหนังสือภาพ โดยเริ่มจากการสร้างผลงานศิลปะแสดงสดในบริบทของหมู่บ้านและการใช้ลักษณะการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวภูไทมาเป็นสัญลักษณ์ในงาน มีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับญาติและคนในหมู่บ้านด้วยลักษณะการนั่งตัก เมื่อบันทึกการแสดงสดแล้วจึงนำมาผ่านกระบวนการเพื่อจัดทำเป็นหนังสือภาพที่ผู้ชมสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อที่ใช้นำเสนอได้ แม้ว่าผลงานชิ้นนี้จะเป็นการแสดงออกอย่างตรงไปตรงมาผ่านภาพถ่าย แต่ด้วยลักษณะของการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนขึ้นทำให้เกิดความน่าสนใจในตัวผลงาน

ภาพที่ 82 การแสดงผลงานSit on me ครั้งที่ 2

5. Cleaner

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 1

แรงบันดาลใจที่ได้รับจากการเป็นศิลปินพำนักในจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เกิดเป็นผลงานที่ต้องการสื่อถึงภาระหน้าที่ของผู้หญิงในอุดมคติของชาวภูไท โดยนำลักษณะการทำมาหากินมาในรูปแบบของการกระทำหลักในการแสดงสด ซึ่งใช้วัสดุในพื้นที่อย่างใบไม้ผนวกรวมเข้ากับถุงผ้า ย่นลายดอกโบตั๋นเพื่อความสอดคล้องกับผลงานในวิทยานิพนธ์ ถึงแม้การกระทำในการแสดงครั้งนี้จะไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม แต่เป็นการสร้างสถานการณ์ที่จะทำให้เกิดคำถามของการเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ของผู้ชม ทว่าในบางช่วงของการแสดงยังคงมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดงกับผู้ชม

ภาพที่ 83 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 1 ณ Extantation จังหวัดเชียงใหม่

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 2

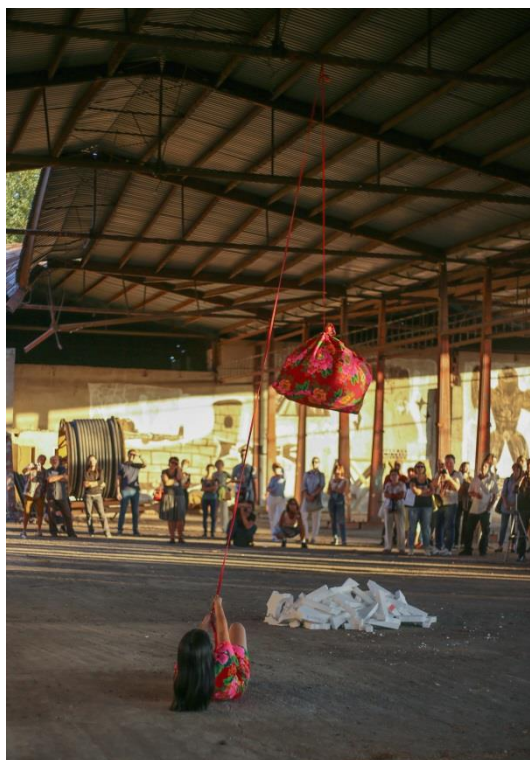
การแสดงในครั้งนี้ยังคงยึดรูปแบบการกระทำและวัสดุเดิมเช่นเดียวกับครั้งแรก แต่ความแตกต่างคือบริบทของสถานที่ที่เป็นสถานศึกษาและผู้ชม ซึ่งเป็นคณาจารย์และนักศึกษาที่มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในศิลปะและวัฒนธรรมมากกว่าผู้ชมภายนอก ทำให้ผู้ชมในครั้งนี้มีความเข้าใจในแนวความคิดที่ต้องการจะสื่อได้โดยง่าย

ภาพที่ 84 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 3

แม้รูปแบบการกระทำหลักไม่ถูกปรับเปลี่ยน แต่การเปลี่ยนแปลงวัสดุในการทำงานก็ส่งผลให้ตัวงานมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น ในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้ใช้แผ่นโฟมเป็นวัสดุเดิมเต็มพื้นที่แทนที่ใบไม้ ทำให้เกิดการกระทำต่อวัสดุเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนบริบทของพื้นที่จัดแสดงเป็นอาคารโรงนาในประเทศสโลวาเกีย ก็ทำให้ผู้ชมตีความหมายได้อย่างหลากหลาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการนำเสนอที่ไม่ชัดเจนเพียงพอของแนวคิดเรื่องชนบทเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศและความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้แสดงและผู้ชม

ภาพที่ 85 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 3 ณ เมืองกาลันตา ประเทศสโลวาเกีย

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 4

จากการต้องการปรับปรุงผลงานให้มีความชัดเจนในแง่ของความหมาย และความต้องการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมมากขึ้น ทำให้เกิดการทดลองใช้วัสดุใหม่อย่างหนังสือพิมพ์มาเติมเต็มพื้นที่ โดยเริ่มต้นจากการติดตั้งวัสดุเพื่อให้เอื้อต่อการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม คือเมื่อผู้แสดงเริ่มต้นเติมเต็มพื้นที่ด้วยหนังสือพิมพ์ ทำให้เกิดความร่วมมือจากผู้ชมในการเติมเต็มพื้นที่จากหนังสือพิมพ์ที่ถูกติดตั้งไว้ อีกนัยหนึ่งคือการค่อยๆสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การทำความสะอาด การกระทำที่เพิ่มเข้ามาคือการนำเสื้อที่สวมใส่อยู่มาเป็นอุปกรณ์ทำความสะอาดและสวมใส่อีกครั้งเมื่อการแสดงจบลง ทั้งการกระทำและวัสดุที่เปลี่ยนไปในครั้งนี้ทำให้เกิดสภาวะความว่างเปล่า การเติมเต็ม และการกดทับที่เปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นไหลในระหว่างการแสดง ทำให้ผู้ชมได้รับแรงปะทะจากการกระทำโดยตรง และสามารถเข้าถึงความหมายของผลงานได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 86 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 4 ณ เมืองลุลิน ประเทศโปแลนด์

การสร้างสรรคผลงานครั้งที่ 5

เงื่อนไขในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้คือการสร้างผลงานศิลปะแสดงสดเป็นเวลา 24 ชั่วโมง จึงเลือกใช้การเติมเต็มพื้นที่เป็นการกระทำหลักในการแสดง โดยเริ่มจากพื้นที่แสดงที่ว่างเปล่าและค่อยๆถูกเติมเต็มด้วยหนังสือพิมพ์ โดยในท้ายที่สุดจะเกิดการแบ่งพื้นที่ระหว่างผู้แสดงกับผู้ชม และจบลงด้วยการทำลายและทำความสะอาดพื้นที่อีกครั้ง ในแง่ของปฏิสัมพันธ์ ในผลงานชิ้นนี้อาจเป็นผลงานที่มีการสร้างปฏิสัมพันธ์น้อยที่สุด แต่ทว่าภายในพื้นที่จัดแสดงที่มีศิลปินร่วมใช้พื้นที่อีกสองคน ทำให้ปฏิสัมพันธ์ของงานเกิดขึ้นอย่างไม่ได้ตั้งใจ

ภาพที่ 87 การแสดงผลงานCleaner ครั้งที่ 5 ณ เมืองโคโลญ ประเทศเยอรมนี

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งที่ 6

หลังจากการพัฒนาผลงานชิ้นนี้ในรูปแบบของศิลปะแสดงสด ต่อมาจึงมีความต้องการนำเสนอผลงานผ่านสื่ออื่น เช่น วิดีโอ หรือศิลปะจัดวาง โดยในครั้งแรกเป็นการนำเสนอผลงานวิดีโอจัดวาง อันประกอบด้วยวิดีโอบันทึกการแสดงสดครั้งที่สอง จัดวางคู่กับถุงผ้าลายดอกโบตั๋นที่ใช้ในการแสดง ลักษณะของการจัดวางถูกเชื่อมโยงด้วยการใช้รูปแบบเดียวกันกับลักษณะของพื้นที่หลังจากจบการแสดง ซึ่งถูกจัดแสดงเป็นส่วนหนึ่งของนิทรรศการไทยยังงี้? ต่อมาเมื่อมีการประเมินผลวิทยานิพนธ์จึงเกิดเป็นผลงานวิดีโอจัดวางในพื้นที่ โดยนำผลงานทั้งห้าชิ้นมานำเสนอผ่านรูปแบบวิดีโอและหนังสือภาพ

ภาพที่ 88 การแสดงผลงานCleaner รูปแบบศิลปะจัดวาง ในนิทรรศการไทยยังงี้? ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาพที่ 89 การนำเสนอผลงานวิดีโอจัดวาง ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทที่ 5

บทสรุป

การสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์ ‘พฤติกรรมทางเพศกับปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่ขัดแย้ง’ เป็นภาพสะท้อนความสับสนที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมในเผ่าพันธุ์ โดยการพิจารณาและถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับประสบการณ์ส่วนตัวผ่านผลงานศิลปะแสดงสด ผลจากการสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์นี้ ไม่เพียงแต่ทำให้ได้รู้ถนอนและทบทวนประวัติศาสตร์ชีวิตส่วนตัวของตนเองเท่านั้น แต่ยังเป็นช่องทางหนึ่งของการสะท้อนสภาพสังคมในปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งกันของวัฒนธรรมเก่าและใหม่ โดยเฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเพศ

การเดินทางของผลงานศิลปะแสดงสดในวิทยานิพนธ์นี้ คือวิธีการค้นหาความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาและสร้างสรรคผลงานในบริบทของผู้ชมและบริบทของสถานที่ที่แตกต่างออกไป ด้วยพื้นฐานทางวัฒนธรรมและทัศนคติที่แตกต่าง ทำให้เกิดผลลัพธ์รวมถึงปฏิสัมพันธ์ภายในงานที่ต่างกันออกไปในแต่ละครั้ง ซึ่งปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นสามารถบ่งบอกได้ถึงทัศนคติของผู้คนในสังคมนั้นๆที่มีต่อเรื่องเพศ ความสัมพันธ์ และขนบประเพณีดั้งเดิมของตน โดยมีตัวกลางคือการกระทำในศิลปะแสดงสดที่มีพื้นฐานและหลักการเดียวกัน จากการสร้างสรรคผลงานในต่างประเทศพบว่า แม้โดยส่วนใหญ่ผู้คนในสังคมต่างประเทศนั้นจะก้าวข้ามข้อจำกัดหรือขนบประเพณีและความเชื่อดั้งเดิมที่ไม่สมเหตุสมผล แต่ยังมีผู้คนในบางพื้นที่ที่ยังคงมีความเชื่อและมีสภาวะความขัดแย้งทางวัฒนธรรมไม่ต่างกัน โดยท้ายที่สุดแล้วเมื่อผลงานศิลปะแสดงสดในวิทยานิพนธ์ ถูกนำกลับมาสร้างสรรคอีกครั้งในบริบทของพื้นที่ที่เป็นจุดเริ่มต้นของแรงบันดาลใจ ทำให้เกิดแรงปะทะมากที่สุดต่อผู้ชม เนื่องจากการมีความเชื่อและมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงภาพและปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในงานกับความเข้าใจและประสบการณ์ส่วนตัวของตนเอง

จากความสับสนที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ สู่การค้นหาคำถามและคำตอบของการมีอยู่ของความเชื่อ ขนบประเพณี และข้อห้ามที่เป็นส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศ ผ่านกระบวนการทางศิลปะ ทำให้ข้าพเจ้าเกิดความเข้าใจในภูมิหลังของตนมากขึ้น แม้ภาพความขัดแย้งทางวัฒนธรรมที่เห็นได้ใน

ปัจจุบันยังคงไม่หายไป แต่เมื่อมีความเข้าใจในวัฒนธรรมของตนเองอย่างแท้จริง ก็ทำให้ความรู้สึก
ขัดแย้งแปรเปลี่ยนเป็นการแบ่งรับแบ่งสู้ ซึ่งสุดท้ายแล้วความสงบที่เกิดจากความเข้าใจในตนเองจะ
เป็นหนทางหนึ่งสู่การทำความเข้าใจผู้อื่นในสังคม

รายการอ้างอิง

- (PYRK.). "Marina Abramovic : เปลือยพฤติกรรมมนุษย์แบบแรง ชัด จัดเต็ม!" เข้าถึงเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2561. เข้าถึงได้จาก <https://minimore.com/b/jGCjx/7>.
- Thossathip. "ศิลปินกับการใช้เสียงกับงานศิลปะการแสดง: อารยา ราษฎร์จำเริญสุข และ มาคัส โคทท์." เข้าถึงเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2561 เข้าถึงได้จาก.
<http://www.sadubb.com/archives/159>.
- เกรียงไกร หัวบุญศาล. "ภูไทหรือผู้ไทย : ชนเผ่าไทยแห่งสิบสองจุไทในประเทศไทย." เข้าถึงเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2561. เข้าถึงได้จาก
<http://oknation.nationtv.tv/blog/kriengkrai/2011/08/31/entry-2>.
- ไข อ้วนลมัย. "ความเชื่อของชาวภูไทเกี่ยวกับข้อปฏิบัติเรื่องเพศ." By สรีนา สัตถาผล (2 ธันวาคม 2559 2559).
- ตนภูไท. "ประวัติความเป็นมาของเผ่าภูไท." เข้าถึงเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2561. เข้าถึงได้จาก
<https://www.baanmaha.com/community/threads/4918-ประวัติความเป็นมาของเผ่าภูไท>.
- น้ำอ้อย อ่าวสินธุ์สิริ. "Feminist Art." เข้าถึงเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2561. เข้าถึงได้จาก
https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1855662464473509&id=10000893207798&pnref=story.
- "มารีน่า อบราโมวิช ศิลปะจากความเชื่อใจ ความอ่อนแอ และสายสัมพันธ์." เข้าถึงเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2561. เข้าถึงได้จาก
https://www.ted.com/talks/marina_abramovic_an_art_made_of_trust_vulnerability_and_connection?language=th.
- สุนทรภู่, -. ประชุมกลอนสุภาพจิตสุนทรภู่. พระนคร :: กรมศิลปากร, 2507.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	สรีนา สัตถาผล
วัน เดือน ปี เกิด	2 มีนาคม 2535
สถานที่เกิด	กาฬสินธุ์
วุฒิการศึกษา	ศิลปบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	58/5 หมู่ 2 ต.หลุบเลา อ.ภูพาน จ.สกลนคร 47180
รางวัลที่ได้รับ	2558: รางวัลชนะเลิศ โครงการ Art Forward Found Award 2nd 2557:ทุนการศึกษามูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรมติณสูลานนท์ : ได้รับคัดเลือกจากมหาวิทยาลัยศิลปากรและMite-ugro Art space เป็นตัวแทนนักศึกษาไทยเข้าร่วมโครงการศิลปินพำนัก ณ เมืองกวางจู ประเทศเกาหลีใต้ 2556: ได้รับคัดเลือกจากโครงการ SPOT ART ประเทศสิงคโปร์นำผลงาน เข้าร่วมจัดแสดง ณ ประเทศสิงคโปร์

